

catie, lezer

Nederlandse Taalunie

Spelling:
de regels op een rij

Volgens de Woordenlijst Nederlandse Taal 2005,
editie Suriname

nú

rvwiis taal

taal
logie
un
rele

Inhoudsopgave

	p.
Vooraf	2
Basisbegrippen	3
Basisprincipes	5
Klinkers accenttekens, uitspraaktekens, klemtoontekens	5
Medeklinkers	6
Werkwoorden	7
Zelfstandige naamwoorden bezitsvormen, meervouden, verkleinwoorden	9
Hoofdletters	10
Tussenletters -e- en -en-	15
Tussenletter -s-	16
Aaneenschrijven aaneen, spatie, koppeltekens, trema, apostrof	17
Engelse woorden	22
Afkortingen	24
Woordafbreking	25
Verschillenlijst	26
Hulp bij spellingvragen	28

Vooraf

Wat is het doel van deze brochure?

Deze brochure biedt u een compact en systematisch overzicht van de principes en regels van de Nederlandse spelling. U kunt het overzicht als leermiddel en als naslagwerk gebruiken. De brochure is zo opgesteld dat u de opeenvolgende regels gemakkelijk kunt onthouden en de interne samenhang van de Nederlandse spelling vlot kunt herkennen. Zo kunt u oordeelkundig beslissen als u twijfelt aan de spellingcontrole op uw computer of als u een woord niet in de woordenboeken kunt vinden.

Wie legt de spelling van het Nederlands vast?

De officiële spelling zoals die in de *Woordenlijst 2005* staat, is vastgesteld door het Comité van Ministers van de Nederlandse Taalunie. Dat is de beleidsorganisatie waarin Nederland, België en Suriname samenwerken op het gebied van de Nederlandse taal en letteren. De inhoudelijke voorbereiding van de *Woordenlijst* was in handen van de Werkgroep Spelling, ingesteld door de Nederlandse Taalunie. Het Instituut voor Nederlandse Lexicologie in Leiden heeft de nieuwe *Woordenlijst Nederlandse Taal* samengesteld. Ludo Permentier heeft de tekst voor de nieuwe *Leidraad* bij de *Woordenlijst* geschreven.

Wie moet spellen volgens de *Woordenlijst 2005*?

In België en Nederland is de spelling volgens de *Woordenlijst 2005* vanaf 1 augustus 2006 verplicht voor de overheid en het onderwijs. In Suriname wordt een besluit voorbereid om deze spelling eveneens voor overheid en onderwijs voor te schrijven. Ook als u niet bij de overheid of in het onderwijs werkt, is het aan te raden om de officiële spelling te volgen.

Hoe vaak is de spelling van het Nederlands de laatste tijd hervormd?

Sinds de publicatie van de eerste *Woordenlijst Nederlandse Taal* in 1954 is de spelling aangepast in 1995 en in 2005. Bij de hervorming in 1995 is de dubbelspelling van bastaardwoorden afgeschaft

(produkt/product), is de schrijfwijze van de tussenklanken -e- en -en- in samenstellingen (pannenkoek) anders beregeld en zijn de regels voor het gebruik van diakritische tekens (trema, koppeltekens, apostrof en accenten) aangepast. In de *Woordenlijst* van 2005 zijn tegenstrijdigheden weggewerkt, enkele aanvullende regels beschreven en nieuwe woorden toegevoegd.

Waarom is er in 2005 een nieuwe *Woordenlijst* verschenen?

Bij de spellinghervorming van 1995 heeft het Comité van Ministers beslist dat er om de tien jaar een nieuwe editie van de *Woordenlijst* moet verschijnen, zodat die betrouwbaar en actueel blijft. Zo zijn er heel wat woorden toegevoegd die nog niet in de vorige editie stonden (*boerka, e-mails, gsm, icetea, tsunami*), zijn verouderde woorden geschrapt en zijn fouten en onduidelijkheden rechtgezet. Er is verder voor gekozen om zo weinig mogelijk te wijzigen, omdat het lastig is als de spelling steeds weer verandert. De aanvullingen en verfijningen die zijn doorgevoerd, houden hoofdzakelijk verband met onderdelen waarvoor nog geen spellingregels bestonden of waarvoor de spellingregels onduidelijk of inconsequent zijn gebleken. Het gaat bijvoorbeeld om het gebruik van hoofdletters en de schrijfwijze van afkortingen en uit het Engels afkomstige woorden. De tekst van de *Leidraad* met het overzicht van de spellingregels is helemaal herschreven, waardoor de *Woordenlijst* veel toegankelijker is.

In deze brochure zijn de officiële regels van het Nederlands, zoals terug te vinden in de *Woordenlijst 2005*, onverkort toegepast. De brochure draagt het keurmerk *Officiële spelling Nederlandse Taalunie*. Dat betekent dat ze geheel conform de officieel geldende spelling is samengesteld. Meer informatie over het keurmerk is te vinden op de website van de Nederlandse Taalunie.

Wat is het effect van de *Woordenlijst 2005* op de schrijf- en onderwijspraktijk?

Er is maar een beperkt aantal woorden waarvan de schrijfwijze is veranderd: in totaal zijn ongeveer 900 trefwoorden in de *Woordenlijst* anders. Veel veranderingen betreffen woorden die in de praktijk zelden of nooit geschreven worden of doorgaans al geschreven werden zoals ze nu in de *Woordenlijst* staan (*online, voor zover, tevoorschijn*). In een tekst wordt gemiddeld 0,04 % van de woorden anders gespeld dan voorheen: dat is één wijziging op 2500 woorden. In teksten is het verschil dus amper te merken. Achteraan in deze brochure (p. 26) vindt u een lijst met voorbeeldwoorden die anders gespeld worden.

De gevolgen voor het onderwijs zijn gering. Leermethodes voor het basisonderwijs en het secundair onderwijs hoeven daarom niet meteen te worden aangepast. Leerkrachten en leerlingen kunnen samen de wijzigingen in de spelling in hun schoolboeken aanbren- gen door bijvoorbeeld bij elk hoofdstuk of elke les een lijstje met de wijzigingen toe te voegen.

Wanneer verschijnt de volgende editie van de *Woordenlijst* en wat zal daarin veranderen?

De volgende editie van de *Woordenlijst* verschijnt in 2015. De Nederlandse Taalunie neemt zich voor om ook dan zo min mogelijk te veranderen. Doordat er in de *Woordenlijst 2005* heel wat aanvullingen en verfijningen zijn doorgevoerd, zijn er steeds minder probleemkwes- ties. In de editie van 2015 worden wellicht in de eerste plaats alleen nieuwe woorden toegevoegd en verouderde woorden geschrapt.

Waar is de *Woordenlijst 2005* te vinden?

De papieren versie en de cd-rom van de *Woordenlijst Nederlandse Taal*, het *Groene Boekje*, zijn verkrijgbaar in de boekhandel. U kunt de *Woordenlijst* en de bijbehorende *Leidraad* kosteloos raadplegen via <http://woordenlijst.org>. Daarnaast kunt u voor de spelling ook altijd terecht in woordenboeken, taaladviesboeken en andere taalproducten die het keurmerk *Officiële spelling Nederlandse Taalunie* dragen. Woordenboeken zijn nog altijd het eerste hulpmiddel voor wie aan de spelling van een woord twijfelt. Als ze - zoals deze brochure - het spellingkeurmerk dragen, hebt u de garantie dat ze de officiële spelling volgen.

Waar kunt u spellingadvies vragen?

Online: spellingkwes- ties en andere taalvragen kunt u per e-mail aan een taaladviseur voorleggen via <http://taaladvies.net>, de taalad- viessite van de Nederlandse Taalunie. Uw vraag wordt binnen vijf werkdagen beantwoord.

Waar vindt u meer achtergrondinformatie?

Meer uitleg over de actualisering van de spelling en andere achtergrondinformatie vindt u op <http://taalunieversum.org/spelling>. U krijgt er onder meer ook een overzicht van de hulpmiddelen die u kunt gebruiken als u de officiële spelling toepast, zoals naslag- werken en spellingcheckers.

Basisbegrippen

Klanken en lettergrepen

- **Klinkers** zijn de klanken die gespeld worden met de lettertekens *a, e, i, o* en *u*, en de combinaties daarvan die geen tweeklank vormen. Ook de *y* is een klinker als die de klank /i/ weergeeft. Een klinker is kort in *bal, bel, bil, bol, bul*. Een klinker is lang in *baan, been, biet, boon, buur, boek, beul*.
- **Tweeklanken** zijn de klanken die gespeld worden met de lettertekens *au* en *ou* (*dauw, douw*), *ei* en *ij* (*leiden, lijden*), en *ui* (*tuin*). Ook de klanken die met de lettertekens *ai* (*bonsai*), *oi* (*ahoi*), *aai* (*maai*), *ooi* (*mooi*) en *oei* (*groei*) gespeld worden, beschouwen we als tweeklanken.
- **Medeklinkers** zijn de klanken die gespeld worden met de lettertekens *b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, w, x* en *z*, en de combi- naties *ch, ng, s* en *th*. Ook de *y* is een medeklinker als die de klank /j/ weergeeft.
- **Lettergrepen** zijn de klankgroepen die we onderscheiden als we een woord scanderend uitspreken (*keu-ken-ta-fel, ge-slo-ten*). Een lettergreep is open als die op een lange klinker of een tweeklank eindigt, en gesloten als die op een medeklinker eindigt.

Woordvormen

- **Vervoeging** is de vormverandering die nodig is om een werkwoord in een zin te laten passen. We doen dat voornamelijk door aan de **stam** van het werkwoord een **uitgang** toe te voegen (bijvoorbeeld in de zin 'Zij wandelden gisteren in het park' voegen we aan de stam *wandel* van het werkwoord *wandelen* de uitgang *-den* toe).
- **Verbuiging** is de vormverandering die nodig is om een zelfstandig naamwoord (*tafel/tafels*), een voornaamwoord (*ons/onze*), een bijvoeglijk naamwoord (*groot/grote*) en soms ook een bijwoord (*vaak/vaker*) bij andere woorden te laten passen. We doen dat door aan het **grondwoord** een **uitgang** toe te voegen.
- Een **samenstelling** is een woord dat bestaat uit twee of meer grondwoorden of **delen** (*keukentafel*; *groeneamandelboom* = boom waaraan groene amandelen groeien). Elk deel van de samenstelling bestaat ook als afzonderlijk woord (*keuken* en *tafel*; *groene*, *amandel* en *boom*).
- Een **afleiding** is een woord dat bestaat uit een grondwoord en een of meer voor- of achtervoegsels (*onschuldig*). Het **grondwoord** is het deel van de afleiding dat ook als afzonderlijk woord bestaat (*schuld*). De **voor- en achtervoegsels** zijn de delen die niet als afzonderlijk woord bestaan (*on-* en *-ig*).
- Een **ongeleed woord** is een woord waarin geen enkele samenstelling of afleiding (meer) te onderscheiden is (*tafel*, *trap*, *ladder*, *schuld*).
- Een **samenkoppeling** is een combinatie van twee of meer woorden die vaak samen voorkomen en daardoor een vaste verbinding zijn gaan vormen (*een kruidje-roer-me-niet*).
- Een **woordgroep** is een opeenvolging van woorden die bij elkaar horen, maar geen samenstelling, afleiding of samenkoppeling vormen (*een heel mooi boek*; *een groene amandelboom* = een amandelboom die groen is).

Zelfstandige naamwoorden

- Een **soortnaam** is een woord waarmee verwezen wordt naar een persoon, dier, plaats, instelling, merk, zaak of tijdstip door de soort te noemen waartoe een bepaald individu of exemplaar behoort. De meeste soortnamen kunnen voorafgegaan worden door het onbepaald lidwoord *een* (*een mens*, *tafel*, *rechtbank*, *hond*).
- Een **eigenaam** is de officiële naam waarmee men verwijst naar een unieke persoon, plaats, zaak, instelling, een merk of een historische gebeurtenis (Albert Helman, Paramaribo, Raad van Ministers, Coca-Cola, Tweede Wereldoorlog).

Afkortingen

- Een **echte afkorting** is een verkorte vorm die wordt uitgesproken zoals het woord of de groep woorden waarvoor de afkorting voluit staat (bijvoorbeeld *d.w.z.* voor *dat wil zeggen*).
- Een **symbool** is een genormeerde notatie van een wetenschappelijk begrip, een eenheid of een valuta (bijvoorbeeld *km* voor *kilometer*, *€* voor *euro*). Symbolen worden uitgesproken als de woorden waarvoor ze staan.
- Een **initiaalwoord** is een verkorte vorm die uit de beginletters van woorden is samengesteld en letter voor letter wordt uitgesproken (bijvoorbeeld *pc* /peesee/ voor *personal computer*, *EU* /ee uu/ voor *Europese Unie*).
- Een **letterwoord** is een verkorte vorm die uit de beginletters van woorden is samengesteld en als een gewoon woord wordt uitgesproken (bijvoorbeeld *aids* /eets/ voor *acquired immune deficiency syndrome*).
- Een **verkorting** is een verkorte vorm die uit een of meer (delen van) lettergrepen is samengesteld (bijvoorbeeld *hifi* voor *high fidelity*, *info* voor *informatie*). Verkortingen worden als gewone woorden uitgesproken.

In deze brochure zijn de regels doorlopend genummerd. Bij verwante regels of regels die een vergelijkbaar probleem behandelen, zijn kruisverwijzingen opgenomen. We gebruiken daarvoor het teken → gevolgd door het nummer van de verwante regel.

Basisprincipes

De spelling van het Nederlands is gebaseerd op het basisprincipe van de standaarduitspraak, dat ingeperkt wordt door twee nevenprincipes: gelijkvormigheid en etymologie.

1 STANDAARDUITSPRAAK: Woorden worden gespeld volgens de klanken die in de standaarduitspraak te horen zijn. Als er meer dan één standaarduitspraak is, is er meestal maar één spelling. In een aantal gevallen is er een vormvariant die ook in de spelling wordt uitgedrukt.

- *aap, auto* (/autoo/, /ootoo/), *tram* (/tram/, /trem/), *trap*
- **met vormvariant:** *eind/einde, giraf/giraffe, mais/maïs, opgaaf/opgave, program/programma*

2 GELIJKVORMIGHEID: Woorden en woorddelen worden zo veel mogelijk op dezelfde manier gespeld.

- niet *bloet* maar *bloed* (zoals *bloeden*), niet *hep* maar *heb* (zoals *hebben*), *de loucheste speler* (zoals *louche*), *onmiddellijk* (*on+middel+lijk*, zoals *middelbaar*)
- *hij wordt* (zoals *hij werkt*), *breedte* (zoals *diepte*), *fietsster* (zoals *arbeidster*), *twee bordeauxs* (zoals *cadeaus*), *slaap-plek* (zoals *slaapzak* en *werkplek*)

3 ETYMOLOGIE: Veel woorden worden nog helemaal of gedeeltelijk volgens hun oorsprong gespeld. De spelling gaat dan terug op de vroegere uitspraak of op de spelling in de taal van herkomst. Voor de woorden waarvoor dit nevenprincipe geldt, zijn er in veel gevallen geen sluitende regels.

- *dauw* naast *douw*, *leiden* naast *lijden*
- *ambt, erwt, logisch, thans*
- *choqueren, bordeaux, louche*
- *baby, computer, jazz, leasen*
- *glühwein, überhaupt*
- *ångström, señor*

Hieronder staan de regels voor de spelling van de klinkers en de medeklinkers. Daarin worden de bovenstaande principes toegepast of wordt ervan afgeweken.

Klinkers

	zie vanaf nummer
Enkele of dubbele klinker	4
Accenttekens	11
Uitspraaktekens	15
Klemtoontekens	17

Enkele of dubbele klinker

4 Schrijf de lange klinkers /aa/, /ee/, /oo/ en /uu/ in een gesloten lettergreep dubbel en in een open lettergreep enkel. Voor de lange klinker /ie/ geldt deze regel slechts gedeeltelijk. In een gesloten lettergreep schrijven we altijd *-ie-*, behalve in het achtervoegsel *-isch*. In een open lettergreep komt naast de spelling *-i-* ook vaak de spelling *-ie-* voor. Hiervoor zijn geen sluitende regels.

- *baas - bazen, heel - helen, koor - koren, stuur - sturen*
- **/ie/ in gesloten lettergreep:** *fiets, lief, niet*, naast *praktisch*
- **/ie/ in open lettergreep:** *figuur, gitaar, juli, ski, taxi*, naast *die, gieter, olie, skiester, spiegel*

Voor de lange /aa/, /ee/, /oo/ en /uu/ gelden de onderstaande uitzonderingsregels.

5 Schrijf de lange klinker /ee/ dubbel aan het einde van inheemse woorden, en in samenstellingen en afleidingen met die woorden.

zee - zeevis - overzees - overzeese, twee - tweeling - tweetjes - tweeën, Heverlee - Heverlees - Heverleese

6 Schrijf de lange klinker /ee/ dubbel in afleidingen op *-eeën*, *-eeër*, *-ees* van uitheemse woorden die geen grondwoord op /ee/ hebben.

Europeeër - Europees, farizeeën - farizeeër - farizees, Pyreneeën - Pyrenees

7 MAAR: Schrijf de lange klinker /ee/ in deze woorden met een enkel teken in de verbogen vorm op *-ese* en in de afleidingen op *-isme* en *-isch*. → 4

Europese, farizee - farizeïsch - farizeïsme, Pyrenee

8 Schrijf de lange klinker /oo/ altijd dubbel voor de medeklinker *ch*, ook in een open lettergreep.

goochelaar, loochenen

9 Schrijf de lange klinker /uu/ altijd enkel voor de medeklinker *w*, ook in een gesloten lettergreep.

afschuw - afschuwelijk, schaduw - schaduwen

- 10 Schrijf de lange klinkers /aa/, /oo/, /ee/, /uu/ dubbel in de lettergreep voor de achtervoegsels -aard, -aardig en -achtig.** We beschouwen die lettergreep als een gesloten lettergreep.

- *wreedaard - wreed-aard, boosaardig - boos-aardig, kwaadaardig - kwaad-aardig, geelachtig - geel-achtig*
- **maar:** *hovaardig* (gevormd met -vaardig)

Accenttekens

We gebruiken het accent aigu (´), het accent grave (`) en het accent circonflexe (^) op klinkertekens in woorden van Franse oorsprong.

- 11 Schrijf geen accenttekens in Franse woorden die in het Nederlands gebruikelijk zijn geworden.**

assemblee, bohemien, condoleance, controle, dedain, depot, diner, hotel, invitee (vr.), matinee, prostituee (vr.), ragout

- 12 MAAR: Behoud het accentteken op de e als dat nodig is voor de uitspraak, en op het Franse voorzetsel à.**

ampère, café, comité, défilé, enquête, etagère, invité (m.), première, procédé, prostitué (m.), scène, twee à drie

- 13 Behoud alle accenttekens in woorden en woordgroepen die nog echt als Frans worden aanvoeld.**

à propos, belle époque, coûte que coûte, dégénéré (m.) / dégénérée (vr.), déjà vu, délégué (m.) / déléguée (vr.), maître d'hôtel, spécialité, tête-à-tête

- 14 Schrijf -ee- in de verkleinwoorden van Franse woorden met de slotletter é. → 58, 244**

cafeetje (café), clichetje (cliché), prostituteetje (prostituée of prostituee)

Uitspraaktekens

In een beperkt aantal woorden staan er uitspraaktekens op de e om de juiste uitspraak aan te geven. De é staat voor /ee/: *hé*. De ê staat voor /è/: *hè, bèta, blèren, blèten*.

- 15 Schrijf geen uitspraaktekens op een hoofdletter.**

Eén rekening voor elke klant.

- 16 Schrijf in het telwoord een uitspraaktekens als het in een gegeven context ook als lidwoord gelezen kan worden.** Schrijf alleen uitspraaktekens als die een verkeerde lezing voorkomen.

met uitspraaktekens

Hij heeft nog één rekening te betalen. (naast: Hij heeft nog een rekening te betalen.) - Hij heeft zich aan meer dan één overtreding schuldig gemaakt. (naast: Hij heeft zich aan meer dan een overtreding schuldig gemaakt, het is een misdrijf.)

zonder uitspraaktekens

een en ander, eenmaal, eenmeifeest, een of meer, een-op-eenrelatie

Klemtoontekens

We gebruiken het klemtoonteken (´) op klinkertekens om een sterke nadruk op een woord weer te geven (*dat is dé oplossing*) of om een woord in een bepaalde context met de juiste klemtoon te lezen.

- 17 Schrijf klemtoontekens op de eerste twee letters als u een klinker of tweeklank met twee of meer letters wilt beklemtonen.** Bij de *ij* vervalt het tweede klemtoonteken meestal door technische beperkingen.

dóén, níeuwe, blijven

- 18 Schrijf geen klemtoontekens op een hoofdletter.**

lédereen is aanwezig.

- 19 Schrijf klemtoontekens als een woord in een gegeven context met twee verschillende klemtonen gelezen kan worden.** Schrijf alleen klemtoontekens als die een verkeerde lezing voorkomen.

We zullen met deze nieuwe machine nooit méér adressen kunnen afdrukken. (naast: We zullen met deze nieuwe machine nooit meer adressen kunnen afdrukken.) - Er ligt een boek vóór jou. (naast: Er ligt een boek voor jou.)

Medeklinkers

	zie vanaf nummer
Gelijkvormigheid	20
Enkele of dubbele medeklinker	22

Gelijkvormigheid

- 20 Schrijf een woord dat eindigt op de klank /t/ of /p/, altijd met -d- of -b- als die medeklinker bij verlenging van het woord in /d/ of /b/ verandert. → 2**

- *boord - boorden, heb - hebben*
- **uitzonderingen:** *bijdehand - bijdehante, Brabant - Brabander*

- 21 Schrijf de klanken /f/ en /s/ aan het einde van een woord en aan het einde van een stam of lettergreep altijd met -f- en -s-, ook als die medeklinkers bij verlenging van het woord in /v/ of /z/ veranderen. → 27**

- *raaf* (niet *raav*) - *raven*
- *roos* (niet *rooz*) - *rozen*
- *stoofde* (niet *stoojde*), *gestoofd* - *stoven*
- *verhuisde* (niet *verhuizde*), *verhuisd* - *verhuizen*

Enkele of dubbele medeklinker

22 Schrijf een medeklinker dubbel na een korte klinker als er op die medeklinker een onbeklemtoonde lettergreep volgt. Het gaat om de medeklinkers *b, d, f, g, k, l, m, n, p, r, s, t, z* en *c* (uitgesproken als /k/) na de korte klinkers /a/, /e/, /i/, /o/ en /u/.

- *aerobiccen, ballen, batikken, biggen, kennissen, kunnen, notarissen, petten, poppen, quizen, redden, remmen, secce (wijn), snorren, tobben, vonnissen, witte; Arnhemmer, Berchemmenaar, Hilversummer*
- **uitzondering:** *chic, chique, chiquer, chicst*

23 MAAR (1): Schrijf een medeklinker met een enkel teken in verbogen en vervoegde vormen van woorden die eindigen op -el, -em, -en, -er, -es, -et, -ig, -ik, -il, -it als die met een toonloze /e/, zoals in de, of met een verzwakte /i/ worden uitgesproken.

schakelen, ademen, rekenen, wapperen, dreumesen, lemmeten, bezigen, leeuweriken, stencilen, Kievit - Kieviten (naast Kieviet - Kievieten); Hattemer

24 MAAR (2): Schrijf de -m- met een enkel teken in afleidingen van plaatsnamen met twee lettergrepen die eindigen op -um.

Bussumer, Rottumer

25 Schrijf aan het einde van een Nederlands woord nooit tweemaal dezelfde medeklinker. Bij uitheemse woorden kan wel een dubbele slotmedeklinker voorkomen. → 3

hij laat (niet laatt zoals werkt), Wannes' lied (niet Wanness lied zoals Jans lied)

26 Laat de -s- van het achtervoegsel -s of -st weg in woorden waarvan het grondwoord eindigt op een sisklank (/s/, /z/, /sj/, /zj/).

zij is het wijste kind (niet wijsste), iets Belgisch (niet Belgischs), de orthodoxe houding (niet orthodoxste)

Werkwoorden

	zie vanaf nummer
Stam	27
Tegenwoordige tijd	28
Verleden tijd	32
Voltooid deelwoord	34
Gebiedende wijs	36
Engelse werkwoorden	38

Stam

Voor de vervoeging van de werkwoorden gaan we uit van de stam.

27 De stam van een werkwoord is de vorm die we horen als we de uitgang -en (soms -n) van de infinitief (het hele werkwoord) weglaten. Als we de stam schrijven, passen we waar nodig de regels voor de spelling van klinkers en medeklinkers toe.

→ 4, 20, 21, 25

- **-en valt weg:** *antwoorden - antwoord, douchen - douch, dromen - droom, hakken - hak, komen - kom (lange /oo/ wordt kort), meppen - mep, poetsen - poets, schrobben - schrob, skiën - ski, sleeën - slee, straffen - straf, taxiën - taxi, vegen - veeg, verhuizen - verhuis, wandelen - wandel, zeven - zeef*
- **-n valt weg:** *doen - doe, gaan - ga, oliën - olie, zien - zie*

Tegenwoordige tijd

28 Gebruik voor de eerste persoon enkelvoud de stam.

ik antwoord, ik dweil, ik hark, ik word

29 Gebruik voor de tweede en derde persoon enkelvoud de stam + t. Pas waar nodig de regels voor de spelling van klinkers en medeklinkers toe. → 4, 20, 21, 25

jij antwoordt, jij dweilt, jij gaat, het gebeurt, zij harkt, u kaart, u laat, hij schrobt, hij skiet, het vliegtuig taxiëet, hij verhuist, dat verkleurt, hij wordt, wordt u, u zeeft

30 MAAR: Schrijf geen -t als het werkwoord voor het onderwerp je of jij staat.

zonder -t

antwoord jij - Antwoord je op alle vragen? - hark jij

toch met -t

Wordt je zoon ziek? (niet je maar je zoon is onderwerp in deze zin)

31 Gebruik voor de eerste, tweede en derde persoon meervoud de stam + en (of n). Dat is dezelfde vorm als de infinitief.

wij antwoorden, wij doen, jullie dweilen, wij harken, zij worden, zij zien

Verleden tijd

In de verleden tijd is er een onderscheid tussen regelmatige en onregelmatige werkwoorden. Werkwoorden zijn regelmatig als ze in de verleden tijd dezelfde stam hebben als in de tegenwoordige tijd (*dweil - dweilde, hark - harkte*). Ze zijn onregelmatig als klinkers of medeklinkers veranderen, waardoor er een aparte stam voor de verleden tijd is (*vraag - vroeg, denk - dacht*). Voor de vorm van die verledentijdsstam zijn geen sluitende regels te geven.

- 32 Voeg bij een regelmatig werkwoord -te(n) aan de stam toe als de eindklank van de stam een van de stemloze medeklinkers van 't kofschip (/t/, /k/, /f/, /s/, /ch/, /p/) of de stemloze medeklinker /sj/, zoals in *lunchen*, is. Voeg in de andere gevallen -de(n) toe.**

met -te(n)

ik blafte, ik harkte, jij kaartte, jij kuchte, ze lunchte, hij poetste, zij ritste, wij trapten

met -de(n)

ik antwoordde, jij dweilde, jij fondude, hij gromde, hij schrobde, hij skiede, wij taxieden, zij verhuisden, zij zeeften

- 33 Gebruik bij een onregelmatig werkwoord voor het enkelvoud de verledentijdsstam. Voeg voor het meervoud -en aan die stam toe.** Bij de weinig geschreven vormen *ge* en *gij* krijgt het werkwoord de uitgang -t.

- *ik bad, ik dacht, jij kocht, u kwam, hij sprak, hij zweeg, wij dachten, jullie kochten, zij zwegden*
- met lange /aa/ in de meervoudsvorm: *wij baden, jullie kwamen, zij spraken*
- *gij liept, liept gij, ge vindt, vindt ge*

Voltooid deelwoord

Bij het voltooid deelwoord is er zoals in de verleden tijd een onderscheid tussen regelmatige en onregelmatige werkwoorden. Voltooid deelwoorden van onregelmatige werkwoorden hebben meestal dezelfde klinker- en medeklinkerwisselingen als in de verledentijdsstam (*gezocht*), maar eindigen in veel gevallen niet op -t of -d, maar op -en (*gelopen, gevonden*). Voor de vorm van die voltooid deelwoorden zijn geen sluitende regels te geven.

- 34 Voeg bij regelmatige werkwoorden de uitgang -t aan de stam toe als de verleden tijd eindigt op -te(n). Voeg de uitgang -d toe als de verleden tijd eindigt op -de(n).** → 25, 32

met -t

ik heb geharkt (zoals harkte), ik heb gekaart (zoals kaartte), ik heb bestraft (zoals bestrafte)

met -d

dat is gebeurd (zoals gebeurde), ik heb gedweild (zoals dweilde), ik heb gekrabd (zoals krabde), ik heb geskied (zoals skiede), dat is verkleurd (zoals verkleurde)

- 35 Verbuig een voltooid deelwoord zoals een bijvoeglijk naamwoord als het bijvoeglijk wordt gebruikt.** Pas waar nodig de regels voor de spelling van klinkers en medeklinkers toe. → 4, 22

de bezette stad, de gedweilde vloer, de geklede man, de ontblote rug, het verwachte kind

Gebiedende wijs

- 36 Gebruik de stam van het werkwoord.** De meervoudsvorm stam + t komt alleen nog voor in vaste verbindingen.

- *Ga naar huis. - Word vandaag nog lid. - Leid je ploeg naar de top. - Meld u morgen aan.*
- *Komt allen tezamen. - Bezint eer ge begint.*

- 37 Gebruik de vorm van de tegenwoordige tijd als het onderwerp van de gebiedende wijs is uitgedrukt.**

Meldt u zich morgen aan. - Kom jij eens hier.

Engelse werkwoorden

- 38 HOOFDREGEL 1: De stam van een Engels werkwoord is in het Nederlands gelijk aan de stam van het oorspronkelijke Engelse werkwoord.** Behoud de e in de spelling van de stam als de Engelse stam eindigt op -e.

cruise, delete, fax, lease, outsource, save, shampoo, upgrade

- 39 UITZONDERING 1: Schrijf een enkele medeklinker als de Engelse stam eindigt op een dubbele medeklinker.**

flos (Eng. *floss*), *gril* (Eng. *grill*), *volleybal* (afgeleid van het Engelse zelfstandig naamwoord *volleyball*)

- 40 MAAR: Behoud de dubbele medeklinker als de voorafgaande klinker op zijn Engels wordt uitgesproken.**

baseball (afgeleid van het Engelse zelfstandig naamwoord *baseball*), *pass* (Eng. *pass*)

- 41 UITZONDERING 2: Verdubbel de o en verwijder de eind-e als de Engelse stam in de laatste uitgesproken lettergreep een lange /oo/ heeft.**

scoor (Eng. *score*), *promoot* (Eng. *promote*)

- 42 UITZONDERING 3: Schrijf -el als de Engelse stam eindigt op -le.**

googel (Eng. *google*), *scrabbel* (Eng. *scrabble*)

- 43 HOOFDREGEL 2: Vervoeg Engelse werkwoorden zoals regelmatige Nederlandse werkwoorden.** → 28-32, 34-37

- *ik barbecue, jij barbecuet, wij barbecueën, hij barbecuede, zij hebben gebarbecued*
- *ik fax, jij faxt, wij faxen, hij faxte, zij hebben gefaxt*
- *ik lobby, jij lobbyt, wij lobbyen, hij lobbyde, zij hebben gelobbyd*
- *ik spray, jij sprayt, wij sprayen, hij sprayde, zij hebben gesprayd*

- ik upgrade, jij upgradet (/upgreet/), wij upgraden, hij upgradede (/upgreede/), zij hebben geüpgraded (/ge-upgreet/)
- ik volleybal, jij volleybalt, wij volleyballen, hij volleybalde, zij hebben gevolleybald
- ik baseball, jij baseballt, wij baseballen, hij baseballde, zij hebben gebaseballd
- ik googel, jij googelt, wij googelen, hij googelde, zij hebben gegoogeld
- ik scoor, jij scoort, wij scoren, hij scoorde, zij hebben gescoord

44 Als de eindmedeklinker van de stam zowel stemloos als stemhebbend kan worden uitgesproken, is in de verleden tijd en het voltooid deelwoord zowel de vorm met -t als die met -d correct. → 32, 34

- ik bridge, wij bridgeten/bridgeden, wij hebben gebridget/gebridged
- ik brief, wij brieften/briefden, wij hebben gebrieft/gebriefd
- ik cruise, wij cruiseten/cruiseden, wij hebben gecruiset/gecruised
- ik golf, wij golften/golfden, wij hebben gegolft/gegolfd
- ik house, wij houseten/houseden, wij hebben gehouset/gehoused
- ik lease, wij leaseten/leaseden, wij hebben geleaset/geleased

Zelfstandige naamwoorden

	zie vanaf nummer
Bezitsvormen	45
Meervouden	48
Verkleinwoorden	53

Bezitsvormen

45 Schrijf de bezits-s aan het grondwoord vast als die combinatie niet verkeerd kan worden uitgesproken.

- het woord eindigt op een medeklinker: *Joliens tas, niemands knecht, Piets pan, vaders jas*
- het woord eindigt op een niet-uitgesproken medeklinker (behalve de s → 47): *Desprezs compositie, Delvaux oeuvre, Rogers fiets, Sarahs jurk*
- het woord eindigt op een toonloze /e/, zoals in *de*: *Belgiës troeven, tantes theekransje*
- het woord eindigt op een combinatie van klinkertekens die tot dezelfde lettergreep behoren: *Disneys meesterwerk, Dubais haven, grootmoes stoel, Reynebeaus boek*
- het woord eindigt op -é: *Hergés strips, Aimés hart*

46 Schrijf een apostrof voor de bezits-s als de combinatie zonder apostrof verkeerd kan worden uitgesproken.

Dat is het geval als het woord eindigt op een lettergreep met een enkele a, e (als /ee/ uitgesproken), i, o, u of y.

baby's nieuwe kleertjes, Chloë's kudde, Dalí's snor, ma's goede raad, Manu's offerte, Mia's succes, Pele's dribbel, Romeo's liefde, Yoko's stem

47 Laat de bezits-s weg en schrijf een apostrof als het grondwoord eindigt op een sisklank (/s/, /z/, /sj/, /zj/) of een niet-uitgesproken s. → 25

- het woord eindigt in de uitspraak op /s/, /z/, /sj/ of /zj/: *Felix' zoon, Flash' ruimteschip, Iljitsj' noodlottige einde, Inez' kind, Joyce' boeken, Mulisch' boek, Peruzovic' elftal, Wannes' lied*
- het woord eindigt op een niet-uitgesproken s: *Jacques' baard, Louis' hond*

Meervouden

48 Schrijf de meervoudsuitgang aan het grondwoord vast als die combinatie niet verkeerd kan worden uitgesproken. Pas waar nodig de regels voor de spelling van klinkers en medeklinkers toe. → 4, 22

- het woord eindigt op een medeklinker: *clubs, handen, Hunnen, lasers, leraren, sokken*
- het woord eindigt op een niet-uitgesproken medeklinker: *ayatollahs, de Dutrouxs*
- het woord eindigt op een toonloze /e/, zoals in *de*: *campagnes, lentes, weiden*
- het woord eindigt op een combinatie van klinkertekens die tot dezelfde lettergreep behoren: *bonsais, cowboys, hindoes, koffies, logees, niveaus*
- het woord eindigt op é: *cafés, logés*

49 Schrijf een apostrof voor de meervoudsuitgang als de combinatie zonder apostrof verkeerd kan worden uitgesproken. Dat is het geval als het woord eindigt op een lettergreep met een enkele a, e (als /ee/ uitgesproken), i, o, u of y.

accu's, auto's, duo's, hobby's, opa's, petunia's, taxi's

50 Schrijf een apostrof voor de meervoudsuitgang van een cijfer, initialwoord, losse letter of symbool. → 173

a's, A4's, &en, gsm's, pc's

- 51 **Schrijf het meervoud van grondwoorden op -ie als -ieën als de -ie beklemtoond is. Schrijf -iën als de -ie onbeklemtoond is.**

klemtoon op de -ie

categorieën, fantasieën, knieën, theorieën

geen klemtoon op de -ie

bacteriën, evangeliën, oliën, poriën

- 52 **Schrijf een meervouds-n bij woorden zoals alle, beide, degene, enkele, meeste, sommige, vele als ze naar personen verwijzen én zelfstandig worden gebruikt.**

Schrijf geen meervouds-n als niet aan beide voorwaarden is voldaan.

met meervouds-n

De boeren gingen beiden naar de markt. Volgens sommigen waren het geen boeren maar oplichters.

zonder meervouds-n

Beide boeren gingen naar de markt.

De vroege boeren hebben een betere plaats dan de late (late is niet zelfstandig maar bijvoeglijk gebruikt: je kunt er de late boeren van maken).

Beide koeien liepen naar hun stal.

De koeien liepen beide naar hun stal.

Boer en koe sukkelden beide in de sloot.

Verkleinwoorden

- 53 **VOORAF: Ga voor de spelling van het verkleinwoord uit van het grondwoord.** Een grondwoord met een vormvariant heeft meestal ook twee verkleinwoorden. → 1

- *kat - katje, kind - kindje*
- **grondwoord met vormvariant:** *bladzij(de) - bladzijtje en bladzijdetje; chocola(de) - chocolaatje; envelop(pe) - envelopje en enveloppetje*

- 54 **HOOFDREGEL: Schrijf het achtervoegsel aan het grondwoord vast.** Deze regel geldt ook voor de meeste Franse leenwoorden, maar soms kan een Frans grondwoord vernederlandst worden en zijn er twee verkleinwoorden. Pas waar nodig de regels voor de spelling van klinkers en medeklinkers toe. → 4, 22, 56

- *dalletje, bonnetje, cakeje, cd-rommetje, glaasje, jockeytje, leerlingetje, mensje, probleempje, lasertje, scheepje, stewardessje, webcammetje, zeefje*
- **met Frans grondwoord:** *cognacje, crèmepje, dinertje, eau de toiletteje, entrecoteje, souvenirje, tournedostje*
- **uitzondering:** *jongen - jongetje*

- 55 **Laat bij verkleinwoorden met het achtervoegsel -kje de g van het grondwoord weg.**

ketting - kettinkje, orang-oetang - orang-oetankje

- 56 **Vernederlands het verkleinwoord van Franse grondwoorden op -ade, -ave, -ffe, -ine, -tte, -ule, -ure, -ute als de eind-e in het verkleinwoord niet wordt uitgesproken.** Pas de hoofdregel toe als de eind-e in het verkleinwoord wél wordt uitgesproken. → 54

- *karbonade - karbonadje* (naast: *karbonadetje*)
- *enclave - enclafje* (naast: *enclavetje*)
- *machine - machientje* (naast: *machinetje*)
- *mascotte - mascotje* (naast: *mascottetje*)
- *brunette - brunetje* (naast: *brunettetje*)
- *brochure - brochureetje* (naast: *brochureetje*)

- 57 **Voeg -je toe als het Franse grondwoord eindigt op een niet-uitgesproken t of d.**

biscuit - biscuitje, boulevard - boulevardje, depot - depotje, restaurant - restaurantje

- 58 **Schrijf het klinkerteken dubbel als het grondwoord eindigt op een lange klinker die met één klinkerteken wordt geschreven.** De *é* verliest daarbij het accent en de *i* wordt *ie*. → 14, 244

auto - autootje, café - cafeetje, demo - demootje, facsimile - facsimileetje, oma - omaatje, paraplu - parapluutje, taxi - taxietje

- 59 **Gebruik een apostrof in het verkleinwoord als het grondwoord eindigt op een y (na een medeklinker en uitgesproken als /ie/) of een u (uitgesproken als /oe/).** → 245

baby - baby'tje, tiramisu - tiramisu'tje

- 60 **Gebruik een apostrof in het verkleinwoord als het grondwoord een cijfer, initialwoord of losse letter is.** → 173, 245

2'tje, A4'tje, cd'tje, e'tje, m'etje

- 61 **Gebruik een apostrof in het verkleinwoord als het grondwoord een letterwoord of verkorting is die met een of meer hoofdletters wordt geschreven.** → 179, 245

die eeuwige FAQ's, ons Benelux'je

Hoofdletters

	zie vanaf nummer
Hoofdregels	62
Persoonsnamen	66
Aanspreekvormen, functiebenamingen en titulatuur	78
Heilige namen en begrippen	81

Aardrijkskundige namen	87
Talen en dialecten	94
Volkeren, etnische en religieuze groepen	99
Stromingen	105
Periodes	108
Historische gebeurtenissen	111
Feestdagen en andere bijzondere dagen	112
Instanties, bedrijven en organisaties	114
Merken	117
Titels	119
Duitse woorden	123
Letteraanduidingen	125

Hoofdregels

- 62 **HOOFDREGEL 1: Schrijf het eerste woord van een zin met een hoofdletter.**

*Mijn gsm is gestolen.
Tv-kijken is ontspannend.*

- 63 **MAAR (1): Schrijf het tweede woord van een zin met een hoofdletter als het eerste woord van de zin met een apostrof begint.**

*'k Begrijp er niets van.
's Winters is het vroeg donker.
't Is heerlijk als de zon schijnt.*

- 64 **MAAR (2): Schrijf geen hoofdletter als de zin begint met een cijfer of symbool.**

*67 personen werden geëvacueerd.
\$ is het dollarteken.*

- 65 **HOOFDREGEL 2: Schrijf een eigennaam met een hoofdletter, een soortnaam met een kleine letter.**
De onderstaande regels verduidelijken het vaak subtiele onderscheid tussen eigennaam en soortnaam.

met hoofdletter
Rob Jansen, Rode Kruis, Amsterdam
zonder hoofdletter
jongeman, hulporganisatie, hoofdstad

Persoonsnamen

- 66 **Schrijf voor- en familienamen en de initialen van personen met een hoofdletter.**

Michaël Slory, S. Redmond

- 67 **Schrijf in Surinaamse en Nederlandse familienamen losse voorzetsels en lidwoorden klein als er een voor- naam, initiaal of andere familienaam aan voorafgaat.**

Mevrouw De Miranda, A. de Miranda, drs. Van der Jagt, André van der Jagt, mevrouw Van der Jagt-de Miranda

- 68 **Gebruik in Belgische familienamen bij losse voorzetsels en lidwoorden de schrijfwijze uit het geboorteregister.**

mevrouw Van den Bossche, Anna Van den Bossche, A. Van den Bossche, mevrouw De Jaeger-Van den Bossche

- 69 **Schrijf personificaties van abstracte begrippen met een hoofdletter.**

Jan Modaal, Koning Winter, Moeder Aarde, Vadertje Tijd

- 70 **Schrijf een persoonsnaam klein als die niet meer naar de persoon zelf verwijst, maar naar personen met een bepaalde eigenschap.**

een nieuwsgierig aagje, een bob, een casanova, een vrolijke frans, een brave hendrik, de ware jakob, een ongelovige thomas

- 71 **Schrijf een persoonsnaam klein als we die gebruiken om een voorwerp of een andere zaak te benoemen.**
→ 75, 76

alzheimer, een bintje, een colbert, een diesel, hodgkin

- 72 **MAAR: Schrijf een persoonsnaam met een hoofdletter als de zaak waarnaar de naam verwijst, het product is van de arbeid of creativiteit van de genoemde persoon, bijvoorbeeld een schilderij, een boek, een kledingstuk of vervoermiddel dat een persoonsnaam als merknaam heeft.** → 117

een Chanel, een Ford, de Mercator, de nieuwe Barron, een Rubens

- 73 **Schrijf een samenstelling met een persoonsnaam met een hoofdletter.**

Erasmushogeschool, het Marshallplan (het hulpverleningsplan na de Tweede Wereldoorlog), Mozartjaar, Philipslamp, Shakespeariedrama

- 74 **Schrijf een samenstelling met een persoonsnaam klein als die niet meer rechtstreeks naar de persoon in kwestie zelf verwijst.**

argusogen, een marshallplan (een groots opgezet hulpverleningsplan), molotovcocktail, mattheuseffect

- 75 Schrijf een samenstelling met de naam van een uitvinder of ontdekker klein. → 71

alzheimerpatiënt, coopertest, dieselmotor, downsyndroom, steinerschool

- 76 MAAR: Behoud de hoofdletter als u de naam los gebruikt om expliciet naar de uitvinder of ontdekker te verwijzen. → 71

ziekte van Alzheimer, syndroom van Down

- 77 Schrijf een afleiding van een persoonsnaam klein.

dantesk, freudiaans, homerisch, marxisme, montignaccen

Aanspreekvormen, functiebenamingen en titulatuur

- 78 Schrijf in een tekst aanspreekvormen, functiebenamingen en titulatuur klein.

bisschop, de heer Jansen, dominee, een imam, farizeeën, mevrouw Anna Vanden Bossche, vicepresident, pastoor, de paus, paus Benedictus XVI, prinses Elisabeth, prof. dr. J. Notelaers, professor Peeters, een pandit, een maulana, een rabbijn, secretaris-generaal

- 79 Schrijf de voornaamwoorden *u* en *uw* klein. → 85

Ik bezorg u het verslag.

- 80 Schrijf een hoofdletter als u iemand met bijzonder respect aanspreekt.

Heilige Vader (aanspreking van de paus), *Majesteit* (aanspreking van een vorst)

Heilige namen en begrippen

- 81 Schrijf de naam van een heilig persoon of een heilig begrip met een hoofdletter. Behoud de hoofdletter in samenstellingen met de naam als die nog naar de heilige persoon of het heilige begrip verwijzen.

- *Allah, Ave Maria, Boeddha, Shiva, Christus, God, Heilige Geest, de Heilige Maagd, Jahweh, Mozes, Onze-Lieve-Vrouw, Sint-Jakob, Zijn Lichaam*
- in samenstellingen: *een Boeddhabeeld, een Christusfiguur, een Mariabeeld, Onze-Lieve-Vrouwekerk*

- 82 Schrijf het woord *god* klein als het niet naar het Opperwezen zelf verwijst.

Ze vereert hem als een halve god.

- 83 Schrijf samenstellingen met de naam voor een heilig persoon of een heilig begrip klein als ze niet meer rechtstreeks naar de heilige persoon of het heilige begrip verwijzen.

een christusdoorn, een godendrank, een mariadistel, een mozesboom, onzelievevrouwebedstro, een sint-jakobs-schelp

- 84 Schrijf afleidingen van de naam voor een heilig persoon of een heilig begrip klein.

goddelijk, maagdelijk

- 85 Voornaamwoorden die naar een heilig persoon verwijzen, kunnen een hoofdletter krijgen. → 79

Geheiligd zij Uw Naam, Uw Koninkrijk, Zijn Lichaam

- 86 Schrijf namen van godsdienstige praktijken en voorwerpen klein. → 110

de biecht, een eucharistieviering, een hostie, een prediking, een psalm, de vespers, het vrijdaggebed

Aardrijkskundige namen

- 87 Schrijf namen van plaatsen, streken, landen, bergen, rivieren, woestijnen en hemellichamen met een hoofdletter. → 93

- *Sipaliwini, Amsterdam, Centraal-Azië, de Dijle, de Melkweg, de Mount Everest, Nederland, de Sahara*
- in samenstellingen: *Commewijnrivier, Los Angelesstrip, Melkwegstelsel, Nederlandkunde, Scheldeoevers*
- in afleidingen: *Nickeriaan, Andesachtig, Belgisch, Deense dog, Kaaps viooltje, een Leuvenaar, een Sri Lankaan, West-Vlaams*
- uitzonderingen in niet-wetenschappelijke teksten: *de aarde, de maan, de zon*

- 88 Schrijf aardrijkskundige namen klein als ze een zaak benoemen.

een bordeaux, champagne, een cognac, een sneetje gouda

- 89 Schrijf samenstellingen en afleidingen met aardrijkskundige namen klein als ze een zaak benoemen.

- samenstellingen: *cognacglas, marsmannetje, moezelwijn, parmaham*
- afleidingen: *een amsterdammertje, balkaniseren, een belgicisme, een bourgondiër, een shetlander (pony)*

- 90 Schrijf samenstellingen met aardrijkskundige namen klein als ze een dier- of plantensoort benoemen.

amazonepapegaai, noordzeekrab

91 **Schrijf namen van windstreken klein.**

- *het noorden van Italië, het daagt in het oosten*
- **in afleidingen:** *noordelijk, oosterse wijsheid, de westerse beschaving, zuidelijk Afrika*

92 **Schrijf namen van windstreken met een hoofdletter als ze verwijzen naar een geografisch, economisch of politiek gebied.**

de verhoudingen tussen Noord en Zuid, het Nabije Oosten, het Verre Westen

93 **Schrijf namen van windstreken met een hoofdletter als ze deel uitmaken van een aardrijkskundige naam.**
→ 87, 162

West-Suriname (het westen van Suriname), Zuid-Afrika, Zuid-West-Vlaanderen (het zuiden van West-Vlaanderen), Zuidwest-Vlaanderen (het zuidwesten van Vlaanderen)

Talen en dialecten

94 **Schrijf de naam van een taal of dialect met een hoofdletter.**

- *het Arabisch, het Surinaams-Nederlands, het Sranan, het Sarnami, het Brabants, het Keltisch, het New Yorks, het Poldernederlands, het Wit-Russisch*
- **in samenstellingen:** *Franssprekend, Nederlandstalig*
- **in afleidingen:** *oer-Engels, on-Nederlands*
- **in verbogen vormen:** *een Hollands accent, een Brabantse tongval, Duitse romans*

95 **Schrijf een taalnaam die een minachtende betekenis heeft, klein.**

monnikenlatijn, schoolfrans, steenkolenengels

96 **Schrijf werkwoorden en zelfstandige naamwoorden die van taalnamen zijn afgeleid, klein.**

arabistiek, keltologie, romanist, verfransing, surinamiseren, vernederlandsen

97 **Schrijf elementen als *hoog, laat, middel, nieuw, oud, plat, standaard* en *vroeg* met een hoofdletter in de naam van een taal of dialect.** → 165

het Hoogduits, het Laatlatijn, het Middelnederlands, het Nieuwgrieks, Oudfriese literatuur (geschreven in het Oudfries), Platamsterdams, het Standaardnederlands

98 **MAAR: Schrijf elementen als *hoog, laat, middel, nieuw, oud, plat, standaard* en *vroeg* klein als het geheel niet naar een taalnaam verwijst.** → 159

laat-Romeinse keizers, oud-Friese sport (folklore uit het vroegere Friesland), vroeg-Griekse mythen

Volkeren, etnische en religieuze groepen

99 **Schrijf de naam van een bevolkingsgroep of een lid daarvan met een hoofdletter als de naam van een aardrijkskundige naam is afgeleid of als het om een specifiek volk gaat.** → 104

- *een Afro-Surinaamse, een Inuit, de Kelten, de Limburgers*
- **in samenstellingen:** *Vikingboot, Vlamingenhater*
- **in afleidingen:** *anti-Joods, Inca-achtig, Keltisch*

100 **Schrijf samenstellingen met namen van bevolkingsgroepen klein als ze niet meer rechtstreeks naar de volkeren verwijzen.**

bosjesmannenrijst, kozakkendans, textieljood

101 **Schrijf spotnamen en bijnamen voor leden van een bevolkingsgroep klein.**

- *aussie, jap, mof, sinjoor, spaghettivreter, yankee*
- **in samenstellingen:** *jappenkamp, moffenvriend, sinjorenstad*

102 **Schrijf overkoepelende namen voor leden van etnische groepen klein.**

- *een blanke, een indiaanse, een latino, een zigeuner*
- **in samenstellingen:** *latino-Spaans, zigeunerdans*
- **in afleidingen:** *indiaans, zigeunerachtig*

103 **Schrijf namen van aanhangers van een geloofsovertuiging klein.** → 104, 106

- *een christen, een islamiet, een jood, een katholiek, een protestant, een hindoe, een moslim*
- **in samenstellingen:** *christendemocratie, katholieken-dag, hindoe priester*
- **in afleidingen:** *christendom, islamitisch, protestantisme*

104 **Schrijf woorden die zowel naar een lid van een bevolkingsgroep als naar een aanhanger van een geloofsovertuiging kunnen verwijzen met een hoofdletter of met een kleine letter, volgens de betekenis.** → 99, 103

met hoofdletter

de gesprekken tussen Joden en Palestijnen (inwoners van Israël en Palestina)

zonder hoofdletter

de dialoog tussen christenen en joden (aanhangers van het christendom en het jodendom)

Stromingen

105 Schrijf namen van artistieke, culturele, maatschappelijke en religieuze stromingen klein.

- *antiglobalisme, barok, islam, jodendom, kapitalisme, renaissance, hindoeïsme*
- **in samenstellingen:** *barokarchitectuur, islamkenner, renaissancekunst*
- **in afleidingen:** *barokkerig, renaissancistisch*

106 Schrijf namen van volgelingen van artistieke, culturele, maatschappelijke en religieuze stromingen klein. → 103

calvinist, dadaïst, naturalist, socialist

107 Schrijf eigennamen van kunstenaarscollectieven met een hoofdletter.

Egi Du, Schrijversgroep 77, de Nieuwe Zakelijkheid, de Tachtigers

Periodes

108 Schrijf woorden waarmee we de tijd indelen, zoals dagdelen, dagen, maanden en seizoenen, klein.

- *januari, lente, maandag, ochtend*
- **in samenstellingen:** *herfstvakantie, januari-effect, ochtendhumeur, vrijdagavond*
- **in afleidingen:** *lenteachtig, 's maandags, ochtendlijk*

109 Schrijf namen van historische, geologische en andere periodes klein. In gespecialiseerde publicaties kunnen deze woorden een hoofdletter krijgen.

- *het computertijdperk, het interbellum, de jura, de middeleeuwen, de oudheid, de prehistorie*
- **in samenstellingen:** *krijtperiode, oudheidkunde*
- **in afleidingen:** *middeleeuws, prehistorisch*

110 Schrijf namen van jaarlijks terugkerende religieuze periodes klein. → 86

- *advent, ramadan, vasten*
- **in samenstellingen:** *adventskaars, ramadanfeest, vastenactie*

Historische gebeurtenissen

111 Schrijf namen van historische gebeurtenissen met een hoofdletter.

- *de Decembermoorden, de Endlösung, de Oktoberrevolutie, de Tweede Wereldoorlog*
- **in samenstellingen:** *Eerste Wereldoorlogboeken, Endlösungslachtoffers*

Feestdagen en andere bijzondere dagen

112 Schrijf de officiële naam van feestdagen en andere bijzondere dagen met een hoofdletter. Schrijf niet-officiële en informele namen met een kleine letter.

met hoofdletter

Divali, Chanoeka, Dag van de Arbeid, Driekoningen, Goede Vrijdag, Kerstmis, Moederdag, Nieuwjaar, Pasen, Suikerfeest, Valentijnsdag, Werelddierendag

zonder hoofdletter

dierendag, eenmeifeest, kerst, paaszondag, valentijn

113 Schrijf samenstellingen met namen van feestdagen en andere bijzondere dagen klein.

chanoekafeest, driekoningenbrood, kerstboom, moederdagcadeau, nieuwjaarsreceptie, paasei, valentijnskaartje

Instanties, bedrijven en organisaties

114 Schrijf de naam van een instantie, een bedrijf of een organisatie met een hoofdletter, tenzij de instantie, het bedrijf of de organisatie een andere schrijfwijze gebruikt.

- *Stichting Staatsziekenfonds, Telecom, eBay, de Centrale Betaaldienst Financiën, General Motors, het Hof van Justitie, de Nationale Assemblee, het Korps Politie Suriname, het Vlaams Parlement*
- **in samenstellingen:** *Telecommedewerker, de Nieuw Frontfractie, een Vlaams Parlementslid*

115 MAAR (1): Schrijf namen van instanties klein als ze gebruikt worden als een soortnaam, bijvoorbeeld in een omschrijving, een niet-officiële naam of een meervoudsvorm.

- *het gerecht, een Duits ministerie, de Surinaamse ministeries, de Nederlandse overheid, het Italiaanse parlement, de parlementen van België, de senaat in de Verenigde Staten*
- **in samenstellingen:** *een ministeriegebouw, een Italiaans parlementslid*

116 MAAR (2): Schrijf namen van instanties klein als ze gebruikt worden als een soortnaam die verwijst naar instanties met dezelfde bevoegdheid.

een college van burgemeester en schepenen - het college van burgemeester en schepenen van Leuven; een hof van assisen - het hof van assisen van Gent

Merken

117 Schrijf merknamen met een hoofdletter, tenzij de naamgever een andere schrijfwijze heeft gekozen.

- *Parbo Chiller, Coca-Cola, Dafalgan, Esso, iPod, Isuzu, Thalys*
- **in samenstellingen:** *Bacardi Breezerflesje, Essotankstation, Thalysdienstregeling, Volkswagenfabriek*

118 Schrijf merknamen klein als ze een soortnaam geworden zijn.

een aspirientje, een breezer, een colaatje, een leukoplast, een pamper, een spa

Titels

119 Schrijf het eerste woord van de titel van een boek, film, theaterproductie, artistieke onderscheiding of evenement met een hoofdletter.

- *Daviscup, Hoe duur was de suiker?, Ilias, Nobelprijs, Ons kookboek, een Oscar*
- **in samenstellingen:** *Daviscupfinale, Iliasbewerking, Nobelprijswinnaar, Oscaruitreiking*

120 Schrijf de naam van een krant of tijdschrift op de manier die de oprichter of redactie heeft gekozen.

De Standaard, de Volkskrant, Onze Taal, de Ware Tijd

121 Schrijf de naam van een heilig boek of een deel van een heilig boek met een hoofdletter als de tekst wordt bedoeld.

- *de Bijbel, Genesis, de Koran, het Nieuwe Testament, het Oude Testament, de Pentateuch, de Psalmen*
- **in samenstellingen:** *een Bijbelrezing, een Bijbelvertaling, een Koraninterpretatie, een Koranschool*
- **in afleidingen:** *Bijbels, on-Bijbels, Talmoeidisch, Talmoeidist*

122 Schrijf de naam van een heilig boek klein als een exemplaar van het boek wordt bedoeld.

- *een mooi uitgegeven bijbel, een versierde koran*
- **in samenstellingen:** *bijbelpapier, thorarol*

Duitse woorden

123 Schrijf zelfstandige naamwoorden die aan het Duits zijn ontleend, klein.

apfelstrudel, bühne, edelweiss, nazi, schnaps, übermensch

124 MAAR: Behoud de hoofdletter in Duitse zelfstandige naamwoorden als het eigennamen zijn.

Endlösung, Gestapo, Wehrmacht

Letteraanduidingen

125 Schrijf een letteraanduiding in een samenstelling met een hoofdletter als de hoofdletter de vorm van het object weergeeft.

- **met hoofdletter:** *T-kruising, L-vormig, O-benen, T-shirt, V-hals, X-benen*
- **zonder hoofdletter:** *p-taal, x-stralen, y-as*

126 Schrijf een letteraanduiding in een samenstelling met een hoofdletter als de letter een ordening, classificatie of evaluatie aangeeft.

A-team, B-attest, B-kant, C-omroep, D-cup

Tussenletters -e- en -en-

	zie vanaf nummer
In samenstellingen	127
In afleidingen	135

In samenstellingen

127 VOORAF: Behoud de schrijfwijze van het linkerdeel als dat zelf al op -en eindigt. Er is dan geen tussenletter. → 2

- **het linkerdeel is een zelfstandig naamwoord:** *havengebied, keukentafel, molensteen*
- **het linkerdeel is een bijvoeglijk naamwoord:** *blikkendoos, dronkenman, goudenregen*
- **het linkerdeel is een werkwoordsstam die eindigt op -en:** *rekenwonder, tekenpotlood*
- **bijzonder geval met een infinitief als linkerdeel:** *zittenblijven, zittenblijver* (zoals in *blijven zitten*)

128 We schrijven een tussenletter -e- als we tussen twee delen van een samenstelling een extra klank (een toonloze /e/, zoals in *de*) horen. Of we een tussenletter -n- schrijven, hangt niet van de uitspraak af, maar van de onderstaande regels.

- *rijst + brij: rijstebrij*
- *leeuw + moed: leeuwenmoed*

129 HOOFDREGEL: Schrijf -en- als het linkerdeel een zelfstandig naamwoord is met een meervoud op -en, maar niet op -es (toonloze /e/ + meervouds-s). Schrijf -e- in de andere gevallen. Ga van de meest voorkomende vormvariant uit als het linkerdeel zowel met als zonder eind-e voorkomt. → 1

met -n-

- het linkerdeel eindigt niet op een toonloze /e/ en heeft een meervoud op -en: *apenstreken, flessengroen, giraffennek* (linkerdeel: *giraf*), *huizenhoog, klassenraad* (linkerdeel: *klas*), *koninginnenhapje, leeuwenmoed, lerarenopleiding, mijlenver, paardenbloem, paddenstoel, perensap, ravenzwart, reuzenformaat, reuzenstoet, spinnenweb, urenlang, wiegendood*
- het linkerdeel eindigt op een toonloze /e/ en heeft alleen een meervoud op -en: *armenbuurt, invalidenwagen, jongerencafé, linzensoep, opgavenboek* (linkerdeel: *opgave*), *zedenles*

zonder -n-

- het linkerdeel eindigt op een toonloze /e/ en heeft zowel een meervoud op -en als op -es: *eindejaar* (linkerdeel: *einde*), *groenteafval, secondelang, Secretaressedag, weidevogel*
- het linkerdeel is een zelfstandig naamwoord dat geen meervoud op -en heeft: *aspergesoep, campagneleider, modeshow*
- het linkerdeel is een zelfstandig naamwoord dat geen meervoud heeft: *gerstenat, pikkedonker* (*pik = pek*), *rijstebrij, zijdeteelt*
- het linkerdeel is een bijvoeglijk naamwoord of een woord met een vergelijkbare functie: *klassemeler, kloteweer, reuzemop, rodekool, vollemaan*
- het linkerdeel is een werkwoordstam: *brekebeen, knarsetanden, spinnewiel, wiegelied*

- 130 **UITZONDERING 1: Schrijf -e- in bijvoeglijke naamwoorden met als versterkend linkerdeel *ape, bere, boorde, rete, reuze* of *steke*.**

apetrots, beresterk, boordevol, retegoed, reuzeleuk, stekeblind

- 131 **UITZONDERING 2: Schrijf -e- als de betekenis van de samenstellende delen nauwelijks of niet meer herkenbaar is (versteende samenstelling), of als het woord slechts in schijn een samenstelling is.**

apekool, bakkebaard, bolleboos, bruidegom, hazewind, kattebelletje (haastig geschreven briefje), *kinnebak, klerezooi, nachtegaal, petekind, ruggespraak, schattebout, sikkepit, wielewaal*

- 132 **UITZONDERING 3: Schrijf -e- in woorden met als linkerdeel *hel, maan, zon, (onze)lievevrouw* en *(Onze-)Lieve-Vrouw*, en in het woord *Koninginnedag*. Het linkerdeel is in deze woorden uniek in de context.**

hellevuur, maneschijn, zonnestraal, lievevrouwebeestje, onzelievevrouwebedstro, Lieve-Vrouwekapel, Onze-Lieve-Vrouwekerk

- 133 **UITZONDERING 4: Schrijf -en- als het linkerdeel een vrouwelijke persoonsnaam is die van de mannelijke persoonsnaam is afgeleid door toevoeging van het achtervoegsel -e.**

agentenuniformrokje, studentenzwangerschap

- 134 **UITZONDERING 5: Behoud de oorspronkelijke spelling in samenstellingen met oude naamvalsvormen.**

's anderendaags, goedendag, grotendeels, inderminneregeling, ingebrekestelling, meestentijds, merendeel, tenlastelegging

In afleidingen

- 135 **VOORAF: Behoud de schrijfwijze van het grondwoord als dat zelf al op -en eindigt. Er is dan geen tussenletter.** → 2

eigendom, gelegenheid, gewetenloos, leugenachtig, wetenschap, wezenlijk

- 136 **Schrijf een tussenletter -e- als er tussen het grondwoord en het achtervoegsel een extra klank (een toonloze /e/, zoals in *de*) wordt uitgesproken.** Sommige afleidingen komen zowel met als zonder tussenklank voor. Of we een tussenletter -n- schrijven, hangt niet van de uitspraak af, maar van de onderstaande regels.

ongelooflijk/ongelofelijk, woordloos/woordeloos

- 137 **Schrijf -e- in de afleidingen met de achtervoegsels -lijk en -loos.**

bisschoppelijk, huiselijk, ideeëloos, zorgeloos

- 138 **Schrijf -en- in de afleidingen met de achtervoegsels -achtig, -dom en -schap als het grondwoord een zelfstandig naamwoord is met een meervoud op -en, maar niet op -es. Schrijf -e- in de andere gevallen.** → 129

met -n-

sterrendom, vorstendom

zonder -n-

heideachtig, lenteachtig, vedettedom, zijdeachtig

Tussenletter -s-

- 139 **VOORAF: Behoud de schrijfwijze van het linkerdeel of van het grondwoord als dat zelf al op -s eindigt. Er is dan geen tussenletter.** → 2

fietsslot (zoals *fietspomp*), *fietsster* (zoals *arbeidster*)

- 140 Schrijf een tussenletter -s- als u een /s/ hoort tussen de twee delen van een samenstelling of voor een achtervoegsel.** In heel wat gevallen komt zowel de uitspraak met als zonder /s/ voor en zijn beide spellingen in principe correct. Bij twijfel kunt u een woordenboek raadplegen. Als de samenstelling of afleiding niet in het woordenboek staat, schrijft u het woord zoals andere samenstellingen met hetzelfde linkerdeel of andere afleidingen met hetzelfde grondwoord.

met -s-

dorpskern, gebruikersnaam, jongensachtig, kunstenaarsleven, lezenswaard, meningsverschil, schoonheidsideaal, toetredingsverdrag, universiteitsgebouw

zonder -s-

denkbaar, geelachtig, liefdeloos, zoekwerk

met -s- en zonder -s-

drug(s)gebruik, geslacht(s)loos, gewicht(s)loos, spelling(s)probleem, voorbehoed(s)middel, waternood (gebrek aan water) / watersnood (overstroming)

- 141 Schrijf ook een tussenletter -s- als het rechterdeel van een samenstelling met een sisklank (/s/, /z/, /sj/, /zj/) begint en de tussenklank /s/ in vergelijkbare samenstellingen zonder sisklank te horen is.**

met -s-

bedrijfszeker (zoals bedrijfsonzeker), eenmanszaak (zoals eenmansactie), Stationsstraat (zoals stationshal); alleszins, enigszins, geenszins

zonder -s-

andersoortig (zoals andermaal), wandelstraat (zoals wandelweg)

met -s- en zonder -s-

raad(s)zaal (zoals raadkamer en raadgever, of zoals raadsman en raadskelder)

Aaneenschrijven

	zie vanaf nummer
Hoofregel	142
Klinkerbotsing	144
Samenkoppelingen en gelijkwaardige delen	153
Eigennamen	157
Talen en dialecten	164
Getallen	166
Combinaties met cijfers, initiaalwoorden, letterwoorden, losse letters, symbolen en verkortingen	172
Bijzondere voor- en nabepalingen	189
Combinaties met voorzetsels en bijwoorden	192
Woordgroepen uit andere talen	196
Samentrekking	198
Twijfelgevallen	199

Hoofregel

- 142 HOOFDREGEL: Schrijf een spatie tussen de woorden van een woordgroep. Schrijf samenstellingen en afleidingen aaneen.**

- **woordgroep:** *algemeen secretaris, alle drie, fiscaal specialist, geen voorwaarden stellen, groene amandelboom, kaartje voor een trein die met een hoge snelheid rijdt, een raket voor middellange afstanden, soep met witte bonen, ter zake, top tien, voor zover, 1 april, 100 euro*
- **samenstelling:** *amandelboom, amateurbokser, groene amandelboom, hogesnelheidstreinkaartje, middellangeafstandsraket, privé sfeer, wittebonensoep, Wordtekst*
- **afleiding:** *antibacterieel, beargumenteren, onvoorwaardelijk, subcultuur, vergeetachtig*

- 143 Schrijf eventueel een koppelteken om de leesbaarheid van een samenstelling te vergroten.** Zo'n facultatief koppelteken staat niet in de *Woordenlijst* of in de woordenboeken. → 151, 205

Alhambragebouw of Alhambra-gebouw, basaria of bas-aria, boschampignon of bos-champignon, Dafalgangebruiker of Dafalgan-gebruiker, jazzzanger of jazz-zanger, radioautonomie of radio-autonomie, skiuitrusting of ski-uitrusting

Klinkerbotsing

Klinkerbotsing treedt op als twee opeenvolgende klinkertekens die tot een verschillende lettergreep behoren, als een lange klank of een tweeklank kunnen worden gelezen. Die verkeerde lezing voorkomt u met een koppelteken of een trema.

- 144 HOOFDREGEL 1: Schrijf een koppelteken bij klinkerbotsing tussen twee delen van een samenstelling.** Dat is het geval in de combinaties *a+a, a+e, a+i, a+u, e+e, e+i, e+u, i+e, i+i, i+j, o+e, o+i, o+o, o+u, u+i* en *u+u*. Deze regel geldt ook voor *de -é-*.

met koppelteken

alinea-indeling, astma-aanval, café-uitbater, gummi-jas, na-ijver, plooi-ijzer, ski-instructeur, tiercé-uitslag, twee-eiig, vanille-ijs

zonder koppelteken

astmaonderzoek, babycezeem, privéauto, zijingang

uitzondering: zoiets

- 145 UITZONDERING: Schrijf een trema bij klinkerbotsing in getallen.** → 166, 168

tweeëntwintig, drieëndertig, tweeënvijftigste, tweeënhalft, drieënhalft

- 146 HOOFDREGEL 2: Schrijf een trema bij klinkerbotsing in een ongeleed woord, een afleiding, een verbogen of vervoegde vorm.** Dat is het geval in de combinaties *a+a*, *a+e*, *a+i*, *a+u*, *e+e*, *e+i*, *e+u*, *i+e*, *o+e*, *o+i*, *o+o*, *o+u*, *u+i*, *u+u*, maar niet in de combinaties *i+i* en *i+j*. → 246

met trema

- ongeleed woord: *bedoeïen, hygiëne, pinguïn, poëzie*
- afleiding: *prozaïsch, beïnvloeden, skiër*
- verbogen vorm: *gedweeë, essentiële*
- vervoegde vorm: *ze barbecueën, geëuropeaniseerd*

zonder trema

- ongeleed woord: *alinea, bijectie, boa*
- afleiding: *beargumenteren, kopiïst*
- verbogen vorm: *ambigue*
- vervoegde vorm: *ze fonduen, geolied*

- 147 MAAR (1): Schrijf bij drie of meer klinkertekens geen trema na de -i-.**

essentieel, keien, uitzaaien

- 148 MAAR (2): Schrijf geen trema op de eerste letter van -au-, -ij-, -oe-, -ou- en -ui-.**

beijveren, geautomatiseerd, geoefend, geout, geuit

- 149 MAAR (3): Schrijf geen trema in zuiver uitheemse woorden.**

baccalaureus, baccalaurei, bohemien, musicienne, museum, paella, petroleum

- 150 UITZONDERING 1: Schrijf voor het achtervoegsel -achtig een koppelteken bij klinkerbotsing.**

met koppelteken

maffa-achtig, reuma-achtig

zonder koppelteken

adagioachtig, antilopeachtig, tsunamiachtig

- 151 UITZONDERING 2: Schrijf na een voorvoegsel van Latijnse of Griekse oorsprong een koppelteken bij klinkerbotsing.** Het gaat om de voorvoegsels *aero*, *agro*, *anti*, *archi*, *audio*, *auto*, *bi*, *bio*, *co*, *contra*, *de*, *di*, *duo*, *elektro*, *extra*, *gastro*, *giga*, *hecto*, *hetero*, *homo*, *hydro*, *intra*, *iso*, *loco*, *macro*, *meso*, *micro*, *mini*, *mono*, *morfo*, *multi*, *neo*, *ortho*, *paleo*, *para*, *pre*, *pro*, *proto*, *pseudo*, *quasi*, *re*, *recta*, *retro*, *semi*, *socio*, *supra*, *tera*, *thermo*, *topo*, *tri*, *ultra*, *vice*. Voor de leesbaarheid kunt u achter deze voorvoegsels een koppelteken schrijven, ook als er geen klinkerbotsing optreedt. → 143

met koppelteken

contra-indicatie, homo-erotisch, intra-arterieel, multi-interpretabil, semi-intellectueel, vice-eersteminister

zonder koppelteken

antiaanbaklaag (of eventueel *anti-aanbaklaag*), *coauteur*, *proactief*, *pseudowetenschappelijk*, *quasionschuldig* (of eventueel *quasi-onschuldig*), *reactiveren*, *viceminister-president*

- 152 MAAR: Schrijf toch een trema bij klinkerbotsing als het woord ongeleed is.** Het woord kan dan niet beschouwd worden als een afleiding met een voorvoegsel van Latijnse of Griekse oorsprong. → 146

met trema

biënnale, coëfficiënt, coincidentie, coördinatie, reünie

zonder trema

coalitie, dieet, realisatie

Samenkoppelingen en gelijkwaardige delen

- 153 Schrijf een koppelteken tussen de delen van een samen-koppeling en tussen gelijkwaardige delen. Schrijf de delen aaneen als de zelfstandige of bijvoeglijke naamwoorden niet gelijkwaardig zijn.** De delen van een samenstelling zijn gelijkwaardig als we ze kunnen verwisselen: *priester-dichter* = *dichter-priester*; *links-extremistisch* = *extremistisch-links*. → 163

samenkoppeling

het anders-zijn, heen-en-weer, hink-stap-sprong, het kind-zijn, kant-en-klaar, kruidje-roer-me-niet, (Onze-)Lieve-Heer, (Onze-)Lieve-Vrouw, spring-in-'t-veld

gelijkwaardige delen

cultureel-maatschappelijk, Grieks-orthodox, hotel-restaurant, priester-dichter, rooms-katholiek, Vlaams-nationalistisch

niet-gelijkwaardige delen

christendemocratisch, nationaalsocialistisch, populairwetenschappelijk, privaatrechtelijk, radicaalislamitisch, sociaalkritisch

- 154 Schrijf zelfstandige naamwoorden die gevormd zijn op basis van bijvoeglijke naamwoorden met gelijkwaardige of niet-gelijkwaardige delen, op dezelfde manier als die bijvoeglijke naamwoorden.**

gelijkwaardige delen

links-extremistisch dus *links-extremist*

niet-gelijkwaardige delen

christendemocratisch dus *christendemocraat*

- 155 Behoud het koppelteken in samenstellingen en afleidingen met een samen-koppeling, en in samenstellingen met gelijkwaardige delen. Schrijf het rechterdeel van een samenstelling of het achtervoegsel in een afleiding vast aan het laatste deel van de samen-koppeling of aan het laatste gelijkwaardige deel.**

- **in samenstellingen:** *heen-en-weerkaartje, hotel-restaurantuitbater, ja-neevoraag, kant-en-klaarmaaltijd, kop-staartbotsing, maag-darmklachten, man-vrouwrelatie, (Onze-)Lieve-Vrouwekerk, spring-in-'t-veldgedoe, zit-slaapbank, zwart-witfoto*
- **in afleidingen:** *doe-het-zelver, laag-bij-de-grondser*

156 MAAR: Schrijf samenstellingen met (Onze-)Lieve-Heer en (Onze-)Lieve-Vrouw aaneen en met een kleine letter als ze een dier- of plantensoort benoemen. → 83

(onze)lieveheersbeestje, (onze)lievevrouwbedstro

Eigennamen

157 Schrijf samenstellingen met een eigenaam als linkerdeel aaneen. → 142

Afrikamissie, Applemedewerker, Beatlesfan, Ensorentoonstelling, Europacupfinale, Greenwichtijd, Rembrandthuis, Phagwaviering, Wordtekst

158 Schrijf spaties in eigennamen die een woordgroep vormen. Behoud de spaties in een samenstelling met die naam als linkerdeel en in een afleiding met een aardrijkskundige naam als grondwoord.

- *De Panne, het Heilig Hart, keizer Karel, La Vigilantia, de Middellandse Zee, New Orleans, Ma Retraite, het Rode Kruis, Sri Lanka, Tweede Kamer, Astrid Roemer*
- **in samenstellingen:** *Heilig Hartinstituut, Keizer Kareleplein, La Vigilantiavoetballers, Middellandse Zeegebied, New Orleansreis, Rode Kruispost, Sri Lankareis, Tweede Kamerfractie, Astrid Roemertrilogie*
- **in afleidingen:** *Middellandse Zeeachtig, New Yorker, Sri Lankaans*

159 Schrijf een koppelteken vóór een eigenaam in samenstellingen en afleidingen. Behoud de eventuele spaties en koppeltekens in de eigenaam. → 98

- **in samenstellingen:** *de regering-Venetiaan, de spelling-Siegenbeek, de zaak-Bosman, het bestuur-Nerkust, laat-Romeinse keizers, oud-Amsterdams herenhuis, oud-Friese sport, oud-West-Vlaamse gebruiken, vroeg-Griekse mythen, zwart-New York, zwart-New Yorker*
- **in afleidingen:** *anti-Amerikaans, ex-Sri Lankaan, on-Vlaams, trans-Alpijs*

160 Schrijf een koppelteken in samengestelde aardrijkskundige namen met als eerste deel een woord als Afro, Belgisch, Beneden, Boven, Centraal, Frans, Groot, Hoog, Indo, Laag, Latijns, Midden, Neder, Nederlands, Nieuw, Noord, Oost, Vlaams, Waals, West, Zuid.

- *Boven-Marowijne, Latijns-Amerika, Nieuw-Nickerie, Noord-Limburg, Vlaams-Brabant*
- **in samenstellingen:** *Nieuw-Zeelandreis, Zuid-Afrikabezoek*
- **in afleidingen:** *Latijns-Amerikaans, Nieuw-Zeelandser, Noord-Limburger, West-Vlaams*

161 MAAR: Een aantal samengestelde aardrijkskundige namen worden van oudsher aaneengeschreven.

- *Nieuwpoort, Noordzee, Oostduinkerke, Oostham, Westfalen, Westhoek*
- **in samenstellingen:** *Noordzeestrand*
- **in afleidingen:** *Nieuwpoorts, Westfaals*

162 Schrijf een of meer koppeltekens in samengestelde aardrijkskundige namen met windstreken, volgens de betekenis. → 93

- *Zuid-West-Vlaanderen* (het zuiden van West-Vlaanderen)
- *Zuidwest-Vlaanderen* (het zuidwesten van Vlaanderen)

163 Schrijf een of meer koppeltekens in samengestelde eigennamen met gelijkwaardige delen of met een samenkoppeling. → 153

- **gelijkwaardige delen:** *de heer en mevrouw Mertens-Boon, Knokke-Heist, Zichen-Zussen-Bolder*
- **samenkoppeling:** *Heist-op-den-Berg*

Talen en dialecten

164 Schrijf namen van talen en dialecten die van een aardrijkskundige naam zijn afgeleid, op dezelfde manier als de aardrijkskundige naam. → 94, 160-163

- *West-Vlaams, New Yorks*
- **in samenstellingen:** *Franstalig, Nederlandssprekend*
- **in afleidingen:** *oer-Engels, on-West-Vlaams*
- **in verbogen vormen:** *een New Yorkse tongval*

165 Schrijf namen van talen of dialecten aaneen als ze niet van een samengestelde aardrijkskundige naam zijn afgeleid. → 95, 97

het Hoogduits (Hoog-Duitsland is geen bestaande aardrijkskundige naam), koeterwaals, het Laatlatijn, Marollenfrans, het Middelhoogduits, het Middelnederlands, het Nieuwgrieks, het Oudfries, het Platamsterdams, het Poldernederlands, het potjeslatijn, het Standaardnederlands, het Verkavelingsvlaams

Getallen

- 166** Schrijf getallen in woorden aaneen tot aan het woord **duizend**. Schrijf achter het woord **duizend** een spatie.
→ 145

532 283: vijfhonderdtweeëndertigduizend
tweehonderddrieëntachtig, 101: honderdeen of
honderdeneen, 1001: duizend en een of duizend een

- 167** Schrijf een spatie voor en na de woorden **miljoen**, **miljard**, **biljoen**, **biljard**, **triljoen** enzovoort.

584 730 226: vijfhonderdvierentachtig miljoen
zevenhonderddertigduizend tweehonderdzesentwintig

- 168** Schrijf rangtelwoorden op dezelfde wijze als hoofdtelwoorden. → 166-167

vijfhonderdtweeëndertigduizend
tweehonderddrieëntachtigste, honderdeneerste of
honderdeneende

- 169** Schrijf achter een rangtelwoord in cijfers **e** of **ste/de**.
Gebruik geen superscript en schrijf geen apostrof.

183e of 183ste, 4e of 4de

- 170** Schrijf teller en noemer in een breukgetal los.

drie vierde, een derde

- 171** Schrijf teller en noemer in een breukgetal aaneen als het breukgetal deel uitmaakt van een samenstelling.

tweederdemeerderheid, zesachtstemaat

Combinaties met cijfers, initiaalwoorden, letterwoorden, losse letters, symbolen en verkortingen

Voor de schrijfwijze van initiaalwoorden, letterwoorden, symbolen en verkortingen → 223-240

- 172** Schrijf een koppelteken in een samenstelling met een **cijfer**, **initiaalwoord**, **losse letter** of **symbool**, of een **combinatie** daarvan.

- **cijfer**: 65-jarig, 100-jarige
- **initiaalwoord**: bedrijfs-pc, hiv-virus, kleuren-tv, NMBS-medewerker, pc-netwerk, tv-programma, VLD-vergadering
- **losse letter**: e-mail, i-bankieren, T-shirt, tussen-n, V-hals
- **symbool**: \$-teken, €-symbool, +-teken
- **combinatie**: A4-formaat, mp3-speler, 3D-brilletje, 60+-loket

- 173** Schrijf in afleidingen en in verbogen en vervoegde vormen een apostrof achter een cijfer, initiaalwoord, losse letter of symbool.

- **afleiding**: 60+'er, A4'tje, n'etje, pc'loos, sms'sje, EBS'er
- **verbogen vorm**: a's, C4's, gsm's
- **vervoegde vorm**: sms'en, sms'te

- 174** **MAAR (1)**: Schrijf een koppelteken voor de achtervoegsels **-achtig**, **-dom** en **-schap**.

C4-achtig, ATV-achtig

- 175** **MAAR (2)**: Schrijf een koppelteken na een voorvoegsel.

ge-EHBO'd, ge-e-maild, ge-i-bankierd, ge-sms't

- 176** Schrijf een samenstelling met een letterwoord of verkorting aaneen, behalve bij klinkerbotsing. → 142-144

aidspatiënt, aircospecialist, bamadiploma, hifiapparatuur, hifi-installatie, infoavond, latrelatie, nazibeweging, nazi-informant, petfles, pincode, profvoetballer, topvip, vipruimte

- 177** **MAAR**: Schrijf een koppelteken als het letterwoord of de verkorting met een of meer hoofdletters wordt geschreven.

Benelux-land, ADEK-student, Bloso-sportkamp, Minov-minister, ontwerp-MAP

- 178** Schrijf een afleiding, een verbogen of vervoegde vorm van een letterwoord of verkorting aaneen. Pas waar nodig de regels voor de spelling van de zelfstandige naamwoorden en de regels voor klinkerbotsing toe. → 48-61, 146

letterwoord

- **afleiding**: vipje, viploos
- **verbogen vorm**: pins, vips
- **vervoegde vorm**: pinnen, pinde, gepind

verkorting

- **afleiding**: bibje, infootje, labje, profje
- **verbogen vorm**: aircó's, bibs, hifí's, info's, labs, profs
- **vervoegde vorm**: internetten, internette, geïnternet

- 179** **MAAR**: Schrijf een apostrof als het letterwoord of de verkorting met een of meer hoofdletters wordt geschreven.

Europol'er, FAQ's, ons Benelux'je

180 Schrijf een spatie in een combinatie met een cijfer of losse letter die een categorie of soort aangeeft.

top 100, formule 1, hepatitis B, jaren 70, vitamine C, vitamine B12

181 Schrijf een koppelteken in een samenstelling met zo'n combinatie. Behoud de spatie in de combinatie.

top 10-plaat, formule 1-wagen, hepatitis B-vaccinatie, jaren 70-party, vitamine B12-preparaat

182 MAAR: Schrijf zulke samenstellingen aaneen als het cijfer met letters wordt weergegeven. → 142

jarenzeventigkapsel, toptienplaat

183 Schrijf een conventionele eenheid aaneen. Een conventionele eenheid is een vaste combinatie van cijfers en letters.

A4, C14, 127V, 75W, 35mm

184 Schrijf een koppelteken in een samenstelling met een conventionele eenheid. Behoud de schrijfwijze van de eenheid.

A4-formaat, C14-datering, 75W-lamp, 35mm-film

185 Schrijf een spatie tussen een cijfer en een maataanduiding.

20 blz., 100 dollar, 25 km, 50 m, 150 meter, 150 p., € 100

186 Schrijf een koppelteken in een samenstelling met een maataanduiding die met een symbool wordt weergegeven. Schrijf het cijfer en de maataanduiding in de samenstelling aaneen.

120km-weg, 50m-bad, €100-biljet

187 Behoud de spatie in samenstellingen met een woordgroep die met een cijfer begint. → 142

1 aprilgrap, 100 eurobiljet, 1 meiviering, 50 meterbad, 7 uurjournaal, 24 uurseconomie

188 MAAR: Schrijf zulke samenstellingen aaneen als het cijfer met letters wordt weergegeven. → 142

eenmeiviering, honderdeurobiljet, vijftigmeterbad, zeventuurjournaal

Bijzondere voor- en nabepalingen

189 Schrijf een koppelteken voor de nabepalingen *fiscaal, generaal, militair, president, testamentair* en *verbaal*.

advocaat-fiscaal, minister-president, proces-verbaal, secretaris-generaal

190 Schrijf een koppelteken achter de voorbepalingen *adjunct, aspirant, assistent, bijna, chef, collega, ex* (voormalig), *interim, kandidaat, leerling, meester, niet, non, oud* (voormalig), *Sint (sint, Sinte, sinter of St.), stagiair* en *substituut*.

- *collega-taaladviseur, kandidaat-huurder, meester-kok, niet-roker, oud-minister, Sint-Anna, St.-Truiden*
- **in samenstellingen:** *kandidaat-huurdersvereniging, niet-rokerscoupé, sint-andrieskruis, sint-bernardshond*

191 Schrijf een koppelteken in samenstellingen met een woord dat zichzelf representeert (zelfnoemfunctie).

ik-roman, u-vorm, wij-gevoel

Combinaties met voorzetsels en bijwoorden

192 Schrijf een voornaamwoordelijk bijwoord aaneen. Een voornaamwoordelijk bijwoord is de samenstelling van het bijwoord *er, hier, daar* of *waar* en een of meer voorzetselbijwoorden. Het vervangt een voorzetsel en naamwoord: *hij zit erop* = *hij zit op de stoel*.

Hij springt erover (over de bok). Ze kruipt hieronderdoor (onder deze tafel door). Hij botste daartegenaan (tegen die muur aan). Waartegen verzet hij zich (tegen welk onrecht)?

193 Schrijf een voorzetselbijwoord dat deel uitmaakt van een samengesteld werkwoord, niet aan een voornaamwoordelijk bijwoord vast.

ik ga ervan uit (uitgaan van iets), hij zit ermee in (inzitten met iets), ze voegen het eraan toe (toevoegen aan iets)

194 Schrijf combinaties van een bijwoord en een voorzetsel los.

De vaas staat boven op de kast. Het boek lag onder in de la. Ze zat achter op de rode fiets.

195 Schrijf combinaties van voorzetselbijwoorden aaneen.

De vaas staat bovenop. Het boek lag onderin. Hij zat achterop. Hij stond bovenaant op de lijst. Ze zat achteraant in de bus.

Woordgroepen uit andere talen

De onderstaande regels gelden voor woorden die uit een andere taal zijn overgenomen, met uitzondering van het Engels. Voor Engelse woorden en woordgroepen gelden aparte regels. → 204-222

196 Schrijf uitheemse woordgroepen op dezelfde manier als in de taal van herkomst.

a capella, a priori, à propos, ad hoc, art nouveau, au bain-marie, bon vivant, eau de cologne, haute couture, hors-d'oeuvre, salto mortale, tête-à-tête

197 Schrijf in samenstellingen en afleidingen met uitheemse woordgroepen een streepje tussen de delen van de woordgroep. Schrijf het rechterdeel van de samenstelling of het achtervoegsel vast aan het laatste deel van de uitheemse woordgroep.

- **samenstelling:** *a-capellakoor, ad-hocbeslissing, art-nouveaukunstenaar, eau-de-colognefles, hors-d'oeuvreschaal*
- **afleiding:** *a-priorisch, art-nouveauchtig, eau-de-cologneachtig*

Samentrekking

198 Schrijf een weglatingsstreepje op de plaats waar een deel van een woord is weggelaten omdat het elders in de zin staat. Schrijf geen streepje als een volledig woord wordt weggelaten.

met streepje

hoor- en zichtbaar (= hoorbaar en zichtbaar), *de zomer- en winterjurken* (= de zomerjurken en de winterjurken), *de zomerbroeken en -jurken* (= de zomerbroeken en de zomerjurken)

zonder streepje

de witte en de bruine schoenen (= de witte schoenen en de bruine schoenen), *de grijze broeken en jassen* (= de grijze broeken en de grijze jassen)

Twijfelgevallen

199 Sommige combinaties van zelfstandige naamwoorden en werkwoorden worden aaneengeschreven. Hiervoor zijn geen sluitende regels.

ademhalen, autorijden, gebruikmaken, kennismaken, pianospelen en *violospelen* (maar *gitaar spelen*), *plaatsvinden, zakendoen*

200 Sommige combinaties van bijwoorden en deelwoorden worden aaneengeschreven. De aaneengeschreven vorm heeft vaak een specifiekere betekenis. Hiervoor zijn geen sluitende regels.

goedgebouwd, veelgesteld, veelbelovend, veelbetekenend, zwaargewapend, zwaargewond

201 Sommige combinaties met *te* worden aaneengeschreven als ze als zelfstandig naamwoord worden gebruikt.

- *te veel hebben - het teveel*
- *te kort hebben - het tekort*
- *het te goed hebben - het tegoed hebben*

202 Sommige zelfstandige naamwoorden die van een werkwoordelijke uitdrukking zijn afgeleid, worden aaneengeschreven.

- *in bedrijf stellen - de inbedrijfstelling*
- *in gebruik nemen - de ingebruikneming of ingebruikname*
- *in stand houden - de instandhouding*
- *tot stand komen - de totstandkoming*

203 Sommige woorden hebben een andere schrijfwijze, volgens de betekenis. Niet aaneengeschreven hebben deze woorden doorgaans een letterlijke betekenis; de aaneengeschreven vorm heeft meestal een afgeleide betekenis.

- *alles behalve* (alleen dat niet) - *allesbehalve* (helemaal niet)
- *even goed* (van dezelfde kwaliteit) - *evengoed* (ook)
- *niet waar* (een leugen) - *nietwaar* (is het niet?)
- *ten einde brengen* (tot een einde) - *teneinde* (om)
- *ten minste* (minstens) - *tenminste* (althans)
- *ten slotte* (tot slot, eindelijk) - *tenslotte* (per slot van rekening)

Engelse woorden

	zie vanaf nummer
Schrijf aaneen	204
Schrijf met een koppelteken	208
Schrijf los	215

Engelse woorden behouden in het Nederlands doorgaans hun Engelse schrijfwijze. Sommige woorden en woordcombinaties passen zich aan de regels van de Nederlandse spelling aan.

Voor de vervoeging van Engelse werkwoorden in het Nederlands → 38-44

Schrijf aaneen:

204 samenstellingen van Engelse woorden die in het Nederlands gebruikelijk zijn → 142, 208

businessclass, callcenter, junkmail, managementconsultant, marketingmanager, online, paintball, salesdirector, sciencefiction, sixpack, teamwork, upgrade

205 samenstellingen van Engelse woorden met als laatste deel een Nederlands woord of een Engels woord dat in het Nederlands gebruikelijk is

Schrijf eventueel een koppelteken om de leesbaarheid van de samenstelling te vergroten. → 143

- *businessclass - businessclassarrangement* (of eventueel *business-classarrangement, businessclass-arrangement, business-class-arrangement*)
- *dual use - dualusegoederen*
- *heavy metal - heavymetalband*
- *human resources - humanresourcesmanagement*
- *junkmail - junkmailprobleem*
- *low care - lowcarecentrum*
- *minimal music - minimalmusiccomponist*
- *online - onlineverbinding*
- *sciencefiction - sciencefictionfiguur*
- *social profit - socialprofitsector*
- *stiff upper lip - stiffupperliphouding*

206 (bijna-)reduplicaties

Vergelijk met niet-Engelse woorden als *pilipili, tutut*.

boogiewoogie, byebye, fiftyfifty, gogogirl, walkietalkie

207 samenstellingen met als eerste deel *all* en als tweede deel een bijvoeglijk of zelfstandig naamwoord

- *allday, allrisk, allround, allseason, allspice, allweather*
- **uitzonderingen:** *all clear, all right*

Schrijf met een koppelteken:

208 samenstellingen die aaneengeschreven moeten worden, maar waarin klinkerbotsing optreedt → 144, 204

demi-john, trade-union

209 samenstellingen met als rechterdeel een Engels voorzetselbijwoord

- *bottom-up, drive-in, make-up, spin-off*
- **in drieledige samenstellingen:** *all-inpakket, back-upbestand, spin-offbedrijf*
- **uitzonderingen:** *breakdown, countdown, feedback, playback, pulllover*

210 vaste verbindingen die ook in het Engels meestal een koppelteken hebben → 216

catch-as-catch-can, up-to-date

211 samenstellingen met een Engelse vaste verbinding en als rechterdeel een Nederlands woord of een Engels woord dat in het Nederlands gebruikelijk is → 216

Schrijf het rechterdeel van de samenstelling vast aan het laatste deel van de vaste verbinding. Schrijf eventueel een koppelteken om de leesbaarheid van de samenstelling te vergroten. → 143

nine-to-fivejob (of *nine-to-five-job*), *out-of-the-blueconcert* (of *out-of-the-blue-concert*), *state-of-the-artartikel* (of *state-of-the-art-artikel*), *top-of-the-billartiest* (of *top-of-the-bill-artiest*)

212 combinaties met als linkerdeel *no* of *non* → 190

no-budget, non-event, non-food

213 combinaties met gelijkwaardige delen die al dan niet met elkaar verbonden zijn door *and* of *'n* → 153

- *Dow-Jones, rock-'n-roll, trainer-coach, ups-and-downs*
- **in samenstellingen:** *country-and-westernmuziek, Dow-Jonesindex*
- **in afleidingen:** *rock-'n-roller*

214 combinaties met een initiaalwoord, losse letter, cijfer of symbool → 172

dvd-drive, e-mail, pay-tv, 6-pack

Schrijf los:

215 gelegenheidsontleningen

Dat zijn woordgroepen die in het Engels los worden geschreven en die uitdrukkelijk worden geciteerd uit het Engels als vreemde taal. Die combinaties worden in een tekst vaak gecursiveerd.

electronic data processing, five o'clock tea, stiff upper lip

216 vaste verbindingen met een voorzetsel die in het Engels ook los worden geschreven → 209-211

nine to five, out of the blue, state of the art, top of the bill

217 combinaties van een Engels rangtelwoord met een Engels zelfstandig naamwoord

first class, first lady, fourth estate, second opinion

218 combinaties van een Engelse bezitsvorm met een Engels zelfstandig naamwoord

collector's item, writer's block

219 combinaties van een meerlettergrepig Engels bijvoeglijk naamwoord met een zelfstandig naamwoord

compact disc, heavy metal, human resources, intensive care

220 combinaties van een eenlettergrepig Engels bijvoeglijk naamwoord met een zelfstandig naamwoord dat de hoofdklemtoon draagt

los

big brother, black comedy, low profile

aaneen → 204

bigband, blacklight, flatscreen, hardrock, lowrider

- 221 combinaties van een werkwoordsvorm op -ing en een zelfstandig naamwoord als de vorm met -ing de activiteit van het tweede element uitdrukt**

los

coming man, finishing touch, leading lady, managing director, running mate, working majority

aaneen → 204

chewinggum, mailinglist, shoppingcenter

- 222 Engelse drie- of meerdelige functiebenamingen voor personen**

chief operating officer, senior public relations officer, technical sales assistant

Afkortingen

Er zijn vijf soorten afkortingen: echte afkortingen, symbolen, initiaalwoorden, letterwoorden en verkortingen. Voor een definitie van deze begrippen: zie p. 4.

	zie vanaf nummer
Vooraf	223
Echte afkortingen	225
Symbolen	227
Initiaalwoorden	230
Letterwoorden	235
Verkortingen	239

Voor samenstellingen, afleidingen, verbogen en vervoegde vormen met afkortingen → 172-188

Vooraf

- 223 Neem de schrijfwijze over die een organisatie zelf gebruikt, ook als die niet met de onderstaande regels overeenstemt.**

K.U.Leuven (Katholieke Universiteit Leuven), *S.M.A.K.* (Stedelijk Museum voor Actuele Kunst), *UvA* (Universiteit van Amsterdam)

- 224 Neem de schrijfwijze uit de vreemde taal over als we een afkorting nog als vreemdtaalig aanvoelen.**

CAD (computer-aided design), *GmbH* (Gesellschaft mit beschränkter Haftung), *Ltd* (limited)

Echte afkortingen

- 225 Schrijf een echte afkorting met een of meer punten. Meestal staat er na elk afgekort woord een punt.**

a.u.b. (alstublieft), *bv.* of *bijv.* (bijvoorbeeld), *etc.* (et cetera), *m.a.w.* (met andere woorden), *n.v.t.* (niet van toepassing), *prof.* (professor), *z.o.z.* (zie ommezijde)

- 226 Behoud in een echte afkorting de hoofdletters die ook in de voluit geschreven woorden voorkomen.**

Fr. (Frans), *Z.K.H.* (Zijne Koninklijke Hoogheid)

Symbolen

- 227 Schrijf een symbool zonder punten.**

km/h (kilometer per uur)

- 228 Schrijf een symbool met kleine letters of hoofdletters volgens de nationale of internationale normen die daarvoor gelden.**

A (ampère), *EUR* (euro), *g* (gram), *h* (uur), *kHz* (kilohertz), *MB* (megabyte), *Na* (natrium), *s* (seconde)

- 229 MAAR: Gebruik in gewone teksten geen technisch of wetenschappelijk symbool als daarvoor een echte afkorting gebruikelijk is.**

100 gr., 40 sec., 15.30 u.

Initiaalwoorden

- 230 Schrijf een initiaalwoord zonder punten en met kleine letters.**

btw (belasting over de toegevoegde waarde), *bvba* (besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid), *nv* (naamloze vennootschap), *sms* (short message service)

- 231 MAAR (1): Schrijf een initiaalwoord met punten als de uitspraak als initiaalwoord gewoon is geworden naast de uitspraak voluit.**

a.u.b. (alstublieft /aa uu bee/)

- 232 MAAR (2): Schrijf een initiaalwoord met punten als dat ten onrechte als een bestaand woord zou kunnen worden gelezen. Laat de punten weg als er door de context geen misverstand kan zijn.**

een aso in het a.s.o. (een asociaal in het algemeen secundair onderwijs)

- 233 MAAR (3): Behoud in een initiaalwoord de hoofdletters die ook in de voluit geschreven woorden voorkomen.**

NMBS (Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen), *NS* (Nederlandse Spoorwegen), *RBN* (Rapar Broadcasting Network)

- 234 MAAR (4): Schrijf in een initiaalwoord hoofdletters als dat zo gebruikelijk is, ook als de voluit geschreven woorden geen hoofdletters hebben.**

BV (bekende Vlaming), *EHBO* (eerste hulp bij ongevallen), *MKZ* (mond-en-klauwzeer), *PS* (postscriptum)

Letterwoorden

235 Schrijf een letterwoord zonder punten.

bom (bewust ongehuwde moeder), *pin* (persoonlijk identificatienummer)

236 Schrijf geen hoofdletters in een letterwoord als het zo ingeburgerd is. Hoe meer een letterwoord ingeburgerd is, hoe gebruikelijker het is om het met kleine letters te schrijven.

laser (Light Amplification by Stimulated Emission of Radiation), *lat* (living apart together), *pet* (polyethyleen-tereftalaat), *ufo* (unidentified flying object), *vip* (very important person)

237 Schrijf een letterwoord van vier letters of minder volledig met hoofdletters als het een eigennaam is.

ELF (Essences et Lubrifiants Français), *MAP* (Mestactieplan), *NAVO* (Noord-Atlantische Verdragsorganisatie), *SIS* (Sociaal Informatiesysteem), *WEU* (West-Europese Unie)

238 Schrijf een letterwoord van vijf letters of meer met een beginhoofdletter als het een eigennaam is.

Bloso (Commissariaat-generaal voor de Bevordering van de Lichamelijke Ontwikkeling, de Sport en de Openlucht recreatie), *Pidpa* (Provinciale en Intercommunale Drinkwatermaatschappij der Provincie Antwerpen)

Verkortingen

239 Schrijf een verkorting met kleine letters, zoals een gewoon woord.

airco (airconditioning), *hifi* (high fidelity), *internet* (international computer network), *nettiquette* (netetiquette), *prof* (professor of professional)

240 MAAR: Schrijf een verkorting met een beginhoofdletter als het een eigennaam is.

Benelux (België, Nederland en Luxemburg), *Euro-pol* (Europese Politiedienst)

Woordafbreking

De regels voor woordafbreking zijn complex. Hieronder staan alleen de belangrijkste regels. Die volstaan voor de afbreking van de meeste woorden. Voor woorden van Griekse of Latijnse herkomst gelden soms andere afbreekregels, net als voor Engelse en Franse woorden. Specifieke gevallen kunt u opzoeken in de *Woordenlijst*: die geeft alle afbreekplaatsen van de woorden weer.

241 HOOFDREGEL: Breek een woord af op de grens tussen twee lettergrepen. U komt meestal tot de juiste afbreking als u het woord scanderend uitspreekt.

- tussen de delen van een samenstelling: *bob-slee*, *fiets-bel*, *slagers-mes*, *voor-deur*, *zijde-teelt*
- tussen een voorvoegsel en een grondwoord: *be-planten*, *ge-bergte*, *kei-goed*, *on-wil*
- tussen een grondwoord en een achtervoegsel als het grondwoord eindigt op een klinkerteken: *fond-en*, *lobb-y-en*
- tussen een grondwoord en een achtervoegsel als het achtervoegsel begint met een medeklinker: *boom-p-je*, *geberg-t-e*, *werk-s-ter*
- tussen klinkertekens die niet samen één klank of tweeklank vormen: *ali-a-s*, *individu-e-el*, *koei-e-n*, *muse-u-m*
- op andere plaatsen, waarbij we net zoveel medeklinkertekens naar het tweede deel brengen als er aan het begin van een Nederlands woord kunnen staan: *amb--ten*, *art--sen*, *boe--ken*, *campag--ne*, *herf--stig*, *ka--jak*, *kap--per*, *kas--sier*, *kra--len*, *la--chen*, *lei--ding*, *lera--re-s*, *prach--tig*, *pu--blik*, *sok--kel*, *wer--ken*, *zan--ger*, *zeg--gen*

242 MAAR: Schrijf geen los klinkerteken aan het eind of het begin van een regel, ook niet in samenstellingen.

ezel (niet *e-zel*), *muil-ezel* (niet *muil-e-zel*), *re-gio* (niet *regi-o*), *regio-politie* (niet *regi-o-politie*)

243 Breek bij voorkeur niet af op plaatsen die tot lees- of uitspraakfouten kunnen leiden.

contrast-rijk (niet *contra-strijk*), *massage-bedden* (niet *massa-gebedden*)

244 Geef een verkleinvorm met een verdubbelde klinker bij afbreking zijn oorspronkelijke vorm terug. → 14, 58

café-tje (*cafeetje*), *oma-tje* (*omaatje*), *paraplu-tje* (*parapluutje*), *taxi-tje* (*taxietje*)

245 Laat de apostrof in verkleinwoorden weg bij afbreking. → 59-60

cd-tje (*cd'tje*), *sherry-tje* (*sherry'tje*)

246 Laat het trema weg op de eerste letter na een afbreking. → 146

be-eindigen (*beëindigen*), *cre-eren* (*creëren*), *pingu--in* (*pinguin*), *ru--ine* (*ruïne*)

Verschillenlijst

Hieronder vindt u een lijst met woorden die in de *Woordenlijst* 2005 van spelling veranderd zijn ten opzichte van de *Woordenlijst* 1995. De nummers verwijzen naar de regelnummers in deze brochure. Zo kunt u nalezen welke regel van toepassing is. Als er bij een bepaalde regel een lange reeks is met woorden die anders gespeld worden, geeft de onderstaande lijst enkele voorbeeldwoorden. Bij twijfel over vergelijkbare woorden uit dezelfde reeks kunt u het best de *Woordenlijst* of een woordenboek met spellingkeurmerk raadplegen.

Basisprincipes

- *het appel* → 3
- alleen *choqueren* (niet meer *shockeren*) → 3

Klinkers

- *skiester* (vrouwelijke vorm van *skiër*) → 4
- *bohemien, dedain* → 11
- *procedé, protégé* → 12
- *spécialité* → 13

Werkwoorden

- *jij fondude* → 32
- *jij cruisset, jij leaset* → 38
- *wij barbecueën* → 43
- *jij cruise/leaset, jij hebt gecruiset/gecruised; jij leaset/leasede, jij hebt geleaset/geleased* → 44

Zelfstandige naamwoorden

- *dinertje, directoiretje, pardessustje, souvenirtje* → 54
- *biscuitje, depotje* → 57

Hoofdletters

- *een nieuwsgierig aagje, een brave hendrik* → 70
- *hodgkin* (naast *ziekte van Hodgkin*) → 71
- *een Stradivarius* → 72
- *salomonsoordeel, tantaluskwelling* → 74
- *alzheimerpatiënt, downsyndroom* → 75
- *dionysisch, precolumbiaans, victoriaans* → 77
- *farizeeën* → 78
- *Kerstman* → 81
- *Boeddhabeeld* → 81
- *Kreeftskeerkring, Melkweg, Oriënt, Randstad* → 87
- *Noordpoolexpeditie* → 87
- *Antarctisch, Parmezaans* → 87
- *antiamerikaans, neanderthaler, panafrikaans, shetlander* → 89
- *het Cockney, het Indo-Europees, het Kerklatin, het Zoeloe* → 94
- *Apache, Azteek, Bosjesman, Hun, Inca, Jood* (naast *lood*), *Kelt, Maya, Noorman, Viking* → 99
- *Belgenmop, Jodenbuurt, Jodenmop, Mayacultuur, Vikingboot* → 99

- *anti-Joods, Jodin, Sefardisch* → 99
- *aussie, jap, spanjool* → 101
- *indo, latino* → 102
- *renaissance* → 105
- *mesolithicum, middeleeuwen, pleistoceen* → 109
- *Anjerrevolutie, Boerenoorlog, Oktoberrevolutie* → 111
- *Hemelvaartsdag, Moederdag, Nieuwjaar, Vastenavond, Werelddierendag* → 112
- *Bondsrepubliek, Europarlement, Hof van Cassatie, Rekenhof, Veiligheidsraad* → 114
- *Chirojeugd, Rotaryclub, Senaatscommissie* → 114
- *Elfstedentocht, een Oscar* → 119
- *Bijbel* (naast *bijbel*), *Koran* (naast *koran*) → 121
- *Bijbelstudie, Koranschool* → 121
- *Bijbels, on-Bijbels* → 121
- *götterdämmerung, übermensch* → 123
- *X-benen* → 125
- *B-kant* → 126

Tussenletters -e- en -en-

- *dronkenlap, dronkenman* → 127
- De uitzonderingsregel voor plantnamen met als linkerdeel een diernaam en als rechterdeel een plantkundige aanduiding geldt niet meer. We passen op die gevallen nu de hoofdregel toe: *apenbroodboom, apennootje, duivenkerfel, eendenkroos, kattenkruid, paardenbloem, paardendistel, paardenkastanje, rattenkruid, schapengras, vliegenzwam, vossenbes* → 129
- *giraffenhals, middenklassenauto* → 129
- *naar hartenlust, paddenstoel* → 129
- *gazelleoog, gildehuis, spadesteek* → 129
- *koekebrood, savoieekool* → 131
- *ideeëloos* → 137

Aaneenschrijven

- *alle drie, fiscaal specialist, naargelang van, naargelang, sociaal psycholoog, ter zake, terzijde staan, top tien, voor zover* → 142
- *amateurbokser, privéauto, privékarakter, privéfeer, tevoorschijn* → 142
- *café-uitbater, groei-initiatief, na-ijver, plooi-ijzer, schroei-ijzer* → 144
- *voogdijinstelling, partijideoloog* → 144
- *co-educatie, co-existentie, pre-industrieel, re-integratie* → 151

- *coauteur, extraordinair, prodemocratisch, pseudowetenschap, semicrimineel, viceminister* → 151
- *hink-stap-springen, hink-stap-sprong* → 153
- *Lieve-Heer, Lieve-Vrouw* → 153
- *het alleen-zijn, het vrouw-zijn* → 153
- *christendemocratisch, fiscaaltechnisch, nationaalsocialistisch, populairwetenschappelijk, privaatrechtelijk, radicaalislamitisch, sociaalkritisch* → 153
- *christendemocraat, sociaaldemocratie* → 154
- *maag-darmklachten, mond-en-klauwzeer, woon-zorgcomplex, zit-slaapbank, zwart-witfoto* → 155
- *Middellandse Zeegebied, Rode Kruispost, Tweede Kamerlid* → 158
- *on-Hollands, trans-Alpijns* → 159
- *Indo-Germaan, Sovjet-Russisch* → 160
- *honderd miljoen* → 167
- *een derde* → 170
- *aidstest, latrelatie, vipruimte* → 176
- alleen *proces-verbaal* (niet meer *procesverbaal*) → 189
- *meester-kok* → 190
- *ik-figuur, hij-vorm, wij-gevoel* → 191
- *het à propos, het a priori, bon vivant, café chantant, ex libris, laisser aller, salto mortale, hors-d'oeuvre* → 196
- *in stand houden, tot stand komen* → 202

Engelse woorden

- *afterpil, bodyart, eyeopener, offline, online, sexappeal* → 204
- *publicrelationsbureau* → 205
- *boogiewoogie, dingdong* → 206
- *allrisk* → 207
- *all right* → 207
- *all-in* → 209
- *pullover* → 209
- *ups-and-downs, whisky-soda* → 213
- *compact disc, junior manager* → 219
- *full colour, low budget, slow motion* → 220
- *bluejeans* → 220
- *managing director* → 221

Afkortingen

- *btw, bvba, cao, hiv* → 230
- *ufo* → 236

Deze brochure is een uitgave van de Nederlandse Taalunie.

Ze is gebaseerd op een gelijksoortige uitgave van de Taaltelefoon, de taaladviesdienst van de Vlaamse overheid, uit 2006.

Redactie

Dirk Caluwé (redactionele leiding), An Bosmans,
Stefaan Croon, Sylvianne De Schepper, Katleen Maesen
en Kristien Spillebeen

Met dank aan

Anne Ruetten, Sara Van Calster, Marianne van Scherpenzeel,
Veronique Verreycken en de Werkgroep Spelling Suriname

Vormgeving binnenwerk
Patricia Vandichel

© Nederlandse Taalunie & de Taaltelefoon, 2009

communicatie, li

en spraak

structuur, t

erlands

nde ondo

Hulp bij spellingvragen

Online

U vindt alle informatie over de officiële spelling op de volgende webadressen.

Snel antwoord op een spellingvraag?

<http://woordenlijst.org>

De *Woordenlijst Nederlandse Taal* online, inclusief de *Leidraad* met alle regels.

<http://taaladvies.net>

Tegelijkertijd zoeken in *Woordenlijst*, *Leidraad* én een databank met veelgestelde taalvragen. U kunt via deze website ook nieuwe vragen voor advies voorleggen. Binnen vijf werkdagen hebt u antwoord.

